

Actieprogramma

Zorg voor de Jeugd

Actieprogramma

Zorg voor de Jeugd

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Doel en aanpak	9
Wat is de analyse?	10
Wat is het doel?	13
Wat is de aanpak?	14
Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	17
Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien	25
Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen	31
Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden	35
Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	41
Actielijn 6: Investeren in vakmanschap	47
Jeugdhulp dichtbij het kind	53
Organisatie	59
Uitvoering van het programma	59
Voortgang en resultaten	62
Financiën	64

Inleiding

Maatschappelijke opgave:

*Alle kinderen moeten veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Zich kunnen ontwikkelen en meedoen.*¹

Uit het Jaarrapport Jeugdmonitor CBS 2017 blijkt dat Nederlandse kinderen tot de gelukkigste ter wereld behoren, ze zijn blij met hun vrienden en vriendinnen, en zijn zowel geestelijk als lichamelijk meestal gezond.²

Niet met ieder kind of iedere jongere in Nederland gaat het goed. Niet alle kinderen krijgen alle kansen om mee te doen. Er kunnen korte of lange tijd problemen zijn in de opvoeding, waarin situaties van onveiligheid ontstaan of er kan sprake zijn van gedragsproblemen, psychische stoornissen of verstandelijke beperkingen. Jeugdhulp kan dan helpen om problemen te verminderen of op te lossen. De nieuwste CBS-cijfers laten zien dat in 2017 circa 392.000 kinderen jeugdhulp ontvingen (circa 6,7 procent van de jeugdigen tot 23 jaar).³

Analyse:

De Jeugdwet is drie jaar na invoering geëvalueerd. De evaluatie laat zien dat met de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten per 1 januari 2015 een goede beweging in gang is gezet. Het oude stelsel was nodeloos versnipperd en moest daarom op de schop. De evaluatie laat ook zien dat de doelen van Jeugdwet nog niet zijn gerealiseerd (tijdig passende hulp, meer in samenhang).⁴ Ook de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) geeft in haar recente rapportage aan dat de overgang naar betere en veilige zorg voor kwetsbare jongeren in een zo vroeg mogelijk stadium nog in de kinderschoenen staat.⁵ Het inhoudelijke veranderproces dat met de Jeugdwet meekwam – de transformatie - kost tijd en vernieuwing is een continue ontwikkeling.

Met de Jeugdwet hebben we een nieuwe en betere wet. De evaluatie laat zien dat ouders en medewerkers in de praktijk nog onvoldoende verbeteringen zien:

- *Gezinnen* die de hulp het hardste nodig hebben – bijvoorbeeld eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen – hebben grote moeite hun weg te vinden in de jeugdhulp. Er is nog geen sprake van een verminderd beroep op gespecialiseerde jeugdhulp, ook is nog niet zichtbaar dat op grote schaal wordt ingezet op preventie.
- *Het belang van het kind* – doen wat nodig is voor een ononderbroken ontwikkeling van het kind – staat nog te vaak niet voorop. Meer gezinsgerichte opvang komt nog onvoldoende van de grond. Teveel kinderen zitten thuis zonder een passend aanbod vanuit het onderwijs of de zorg. Kwetsbare jongeren die 18 worden, hebben nog steeds veel problemen bij het regelen van wonen, school, werk en zorg.
- *Jeugdprofessionals* hebben nog onvoldoende de ruimte om hun werk goed te doen.
- *Gemeenten* zijn op de goede weg met de transformatie van de jeugdhulp. Op veel plaatsen in het land zijn gemeenten samen met aanbieders vernieuwende initiatieven gestart. Een goede verbinding met andere domeinen, zoals het onderwijs, schuldhulpverlening of de Wmo en bij de overgang naar volwassenheid (18-/18+) komt nog onvoldoende van de grond. Een gebrek aan geld is op dit moment het meest genoemde knelpunt.

1 Het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind (1990) is voor Nederland op 8 maart 1995 in werking getreden en ziet op *Participation, Provisions and Protection* (3P's).

2 Zie [Jaarrapport Jeugdmonitor CBS 2017](#).

3 Eind april 2018 komen de cijfers over heel 2017 beschikbaar.

4 Eerste evaluatie Jeugdwet, 30 januari 2018. Zie par. 8.2samenvatting, conclusies en aanbevelingen.

5 Rapportage TAJ, 28 maart 2018.

- *Jeugdhulpaanbieders* hebben zorgen over de kwaliteit van lokale teams, de regels rond aanbesteden en administratieve lasten. Wachttijden en wachtlijsten bij specialistische aanbieders worden als belangrijk knelpunt genoemd door de ondervraagden. Het lukt lokale teams in de praktijk minder goed om op tijd kinderen, jongeren of gezinnen met complexe problemen en met een verhoogd risico op onveiligheid te signaleren en op te pakken.

Er ligt een grote gezamenlijke uitdaging voor gemeenten, aanbieders en voor onszelf om de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering verder te verbeteren. De afgelopen tijd zijn we met elkaar hard aan de slag gegaan om te kijken wat nodig is. We hebben gesprekken en rondetafels georganiseerd, landelijk en regionaal, samen met gemeenten, instellingen en cliënten.⁶ En op een 24-uursbijeenkomst op 22 maart 2018 hebben we de uitdagingen met elkaar besproken. Dit programma is hiervan het resultaat.

Doel:

Ons gezamenlijke hoofddoel is de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen. Daarom gaan we kinderen, jongeren en gezinnen beter ondersteunen tijdens de levensloop van het kind (thuis, uitwonend, op school en bij 18 jaar) én gaan we investeren in het vakmanschap van jeugdprofessionals.

We willen:

1. *betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen;*
2. *meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien;*
3. *alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen;*
4. *kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden;*
5. *jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt;*
6. *investeren in vakmanschap van jeugdprofessionals.*

Hoe gaan we dat doen?

Rijk, gemeenten, aanbieders en cliëntenorganisaties willen dit doel langs zes inhoudelijke **actielijnen** bereiken. Die actielijnen worden in het vervolg van dit programma uitgewerkt. Betere zorg voor de jeugd bereiken we alleen als alle betrokken partijen daarbij samenwerken. Centraal in het programma staat daarom het partnerschap tussen Rijk, gemeenten, aanbieders en cliëntenorganisaties.

Regionale samenwerking, landelijk ondersteund

Sinds 2015 bundelen gemeenten, jeugdhulpaanbieders en het Rijk de krachten om een grote maatschappelijke opgave te realiseren: de jeugdhulp dichterbij de leefwereld van het kind en het gezin brengen. Gemeenten en aanbieders hebben daarbij de ambitie en verantwoordelijkheid om zorg voor kinderen en gezinnen in samenhang, op maat en dichtbij het gezin te organiseren. Jeugdregio's⁷ – gemeenten en aanbieders gezamenlijk – staan voor de uitdaging om de nodige vernieuwing van de zorg te realiseren en daarmee een forse stap voorwaarts te zetten.

Er zijn in het land veel mooie voorbeelden binnen deze zes actielijnen die laten zien hoe het beter kan.

Voor de periode 2018 tot en met 2020 is een *transformatiebudget* beschikbaar om vernieuwing van de jeugdhulp te ondersteunen. Om voor een bijdrage in aanmerking te komen worden 'Regionale deals Jeugd' gesloten.

⁶ Zie verslag van de rondetafels dat gelijktijdig met dit programma aan het parlement wordt aangeboden.

⁷ Regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten en aanbieders voor jeugdhulp.

Het *Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)* gaat gemeenten – in vervolg op de TAJ en het programma zorglandschap - ondersteunen en adviseren bij jeugdhulpvernieuwing, verbetering van de jeugdbescherming en inkoop van specialistische jeugdhulp, monitoring van de transformatieplannen en gaat goede voorbeelden van de regionale aanpak van wachttijden, inkoop en vernieuwing van jeugdhulp en jeugdbescherming delen.

De lokale en regionale aanpak wordt ondersteund met *aanpassingen van het wettelijk kader*. Een wetsvoorstel inzake de vermindering van de uitvoeringslasten en de regionale samenwerking is reeds ingediend.⁸ De aanpassing van het woonplaatsbeginsel van de Jeugdwet en het centraliseren van de functies van de kindertelefoon en het vertrouwenswerk jeugd zijn op dit moment in voorbereiding. Uit het voorliggende programma vloeien ook verschillende nieuwe wetswijzigingen voort, zoals het verlengen van de pleegzorg naar 21 jaar en de harmonisatie van de rechtspositie van jeugdigen in gesloten instellingen.

Voortgang

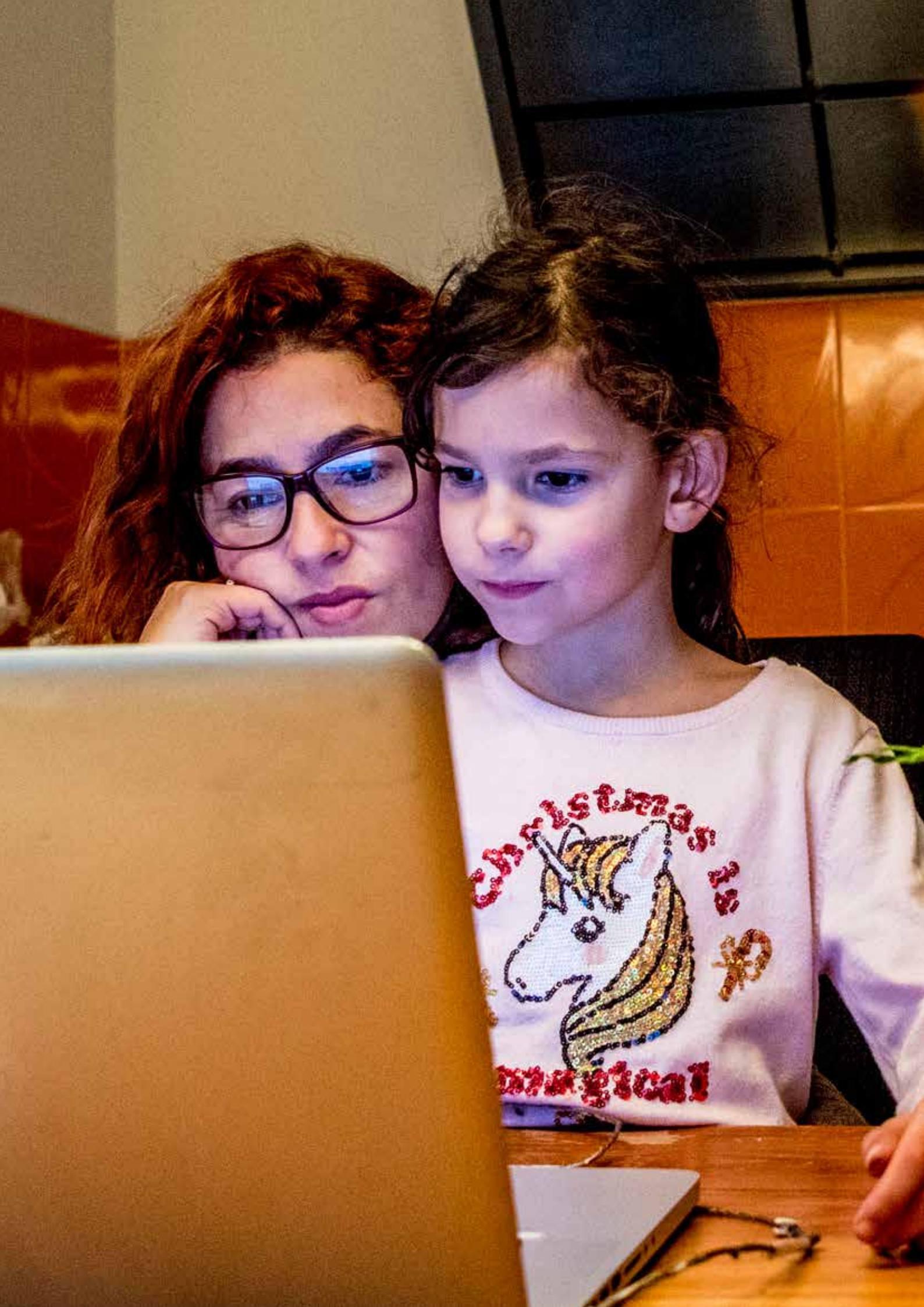
De acties in dit programma zijn tijdens ronde tafelbijeenkomsten in het land en een 24-uursbijeenkomst op 22 maart 2018, ontwikkeld met cliënt-vertegenwoordigers en verschillende organisaties en sleutelpersonen die werken met en voor de jeugd. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun inbreng en inspiratie.

De inhoudelijke ambities bij alle partijen in dit programma zijn groot. Gemeenten en hun lokale partners zijn afgelopen jaren, onder het vorige kabinet, geconfronteerd met een forse taakstelling. De gevolgen van deze taakstelling zijn bij alle partijen merkbaar. Komende jaren zal het gemeentefonds zich positief ontwikkelen waardoor naar verwachting meer ruimte ontstaat voor de ambities in dit programma. We blijven hierover met elkaar in gesprek.

De resultaten van het programma gaan we volgen en meten. Met een enquête vragen we jongeren en gezinnen zelf of ze zich merkbaar beter ondersteund voelen. Mede om leren in de praktijk te stimuleren zal het OZJ ontwikkelingen in de jeugdhulp volgen en, waar nodig en gewenst, aanvullend onafhankelijk onderzoek uitzetten. Daarnaast volgen we de inzet van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering met de CBS Beleidsinformatie en andere beschikbare monitors, datasets en infrastructuren zoals die ook zijn opgenomen in de monitor sociaal domein.

De bewindslieden van VWS en voor Rechtsbescherming, de VNG, de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) en de landelijke cliëntenorganisaties bespreken de voortgang van het programma periodiek in bestuurlijk overleg en zoeken samen oplossingen voor knelpunten die zich voordoen bij de uitvoering. De bewindslieden van VWS en voor Rechtsbescherming informeren de Tweede Kamer twee maal per jaar over de voortgang van de acties en resultaten van het programma. Dat gebeurt in het voorjaar (mei) en in het najaar (november) op basis van de actuele CBS-cijfers en beschikbare nadere onderzoeken.

8 Kamerstukken II 2017/18, 34857, nrs. 1-3 e.v.

Glasses

CHRISTMAS
UNICORN
HORN

Doel en aanpak

Elk kind heeft het recht om gezond en kansrijk, op te groeien. Elk kind heeft het recht om zich te kunnen scholen en te ontwikkelen, ondanks beperkingen. En elk kind heeft het recht zich beschermd te weten bij onveiligheid. En elke jong volwassene verdient het om goed op weg te worden geholpen naar een zeker en zelfstandig bestaan. We gunnen elk kind dat niet meer thuis kan wonen een jeugd in een omgeving die zoveel mogelijk lijkt op een gezin en zoveel mogelijk in het netwerk van het oorspronkelijke gezin. En bij problemen moet een kind goed worden geholpen en kunnen terugvallen op een mentor of coach die hij of zij vertrouwt.

Wat is de analyse?

De tussenevaluatie van de Jeugdwet laat zien dat met de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten per 1 januari 2015 een goede beweging in gang is gezet. Dankzij grote inspanningen van gemeenten, jeugdhulpaanbieders en jeugdprofessionals is de overgang naar gemeenten geslaagd verlopen. De hoofdconclusie van de evaluatie is dat de veranderingen sinds invoering van de Jeugdwet vooral te kenmerken zijn als transitie, en dat de gewenste transformatie, gericht op de realisatie van de doelen van wet, nog grotendeels vorm moet krijgen.

De TAJ geeft in haar recente rapportage aan dat de bedoelingen van de Jeugdwet breed worden gedragen. De vrees dat door de transitie continuïteit van zorg in het geding zou zijn en essentiële jeugdhulpfuncties zouden verdwijnen, is niet uitgekomen. Desondanks staat de overgang naar betere en veilige zorg voor kwetsbare kinderen en jongeren in een zo vroeg mogelijk stadium nog in de kinderschoenen. Het inhoudelijke veranderproces – de transformatie - kost tijd en vernieuwing moet een continue ontwikkeling zijn. De TAJ stelt dat de transformatie van de jeugdhulp zich in het algemeen beperkt tot het jeugdstelsel als zodanig en zich veel minder richt op de leefwereld van kind en gezin. De transformatie wint aan waarde als deze zich uitspreidt over de grenzen van uitsluitend de Jeugdwet en aansluit bij de leefwereld van het kind en van het gezin.

Uit de evaluatie van de Jeugdwet, de rapportages van de TAJ, rapporten van adviesorganen zoals de RSJ en de ronde tafelbijeenkomsten die in het voorjaar van 2018 hebben plaatsgevonden komen verschillende punten naar voren die aangepakt moeten worden om de zorg voor jeugd merkbaar en meetbaar te verbeteren.

- ***Het belang van het kind – doen wat nodig is voor een ononderbroken ontwikkeling van het kind – staat nog te vaak niet voorop.***

Gezinnen die de hulp het hardste nodig hebben – bijvoorbeeld eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen – hebben grote moeite om hun weg te vinden in de jeugdhulp, zo blijkt uit de evaluatie. Dit geldt ook voor kinderen die vanwege psychische problemen, een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of met een combinatie daarvan, niet-aangeboren hersenletsel of chronische aandoening of ontwikkelingsstoornis langdurige ondersteuning nodig hebben. Nodig is dat we beter begrijpen waarom het in de thuissituatie soms zo mis kan gaan, waardoor we betere preventie, vroegherkenning en behandeling kunnen ontwikkelen en nog meer kinderen gewoon bij hun biologische ouders kunnen opgroeien. Wachtlijsten en wachttijden bij specialistische aanbieders worden als belangrijk knelpunt aangemerkt door de ondervraagden in de evaluatie. Dat moet veranderen. Daarnaast is het nodig dat hulpverlening eerder en beter aansluit bij wat kinderen en gezinnen nodig hebben en dat de verbinding met de andere domeinen beter gemaakt wordt. Dat vraagt onder meer om integrale aanpak en helderheid in werkwijzen. Om er voor te zorgen dat de juiste hulp op tijd wordt gestart, is grotere effectiviteit van lokale teams nodig, ruimte voor professionals, verminderde regeldruk en goede samenwerking in het brede sociale domein. Dit maakt het gemakkelijker voor specialistische aanbieders, Veilig Thuisorganisaties, politie en jeugdbeschermers om samen te werken met lokale teams.

- De beweging richting meer gezinsgerichte opvang komt nog onvoldoende van de grond.**
 In de eerste plaats moeten we er naar toe ontwikkelen dat steeds meer kinderen gewoon thuis kunnen opgroeien. Als kinderen alsnog niet meer thuis kunnen wonen, verdient het de voorkeur om ervoor te zorgen dat ze zo veel mogelijk als thuis of kleinschalig, gezinsgericht en zo mogelijk binnen het eigen netwerk worden opgevangen. Dat de begeleiding gericht is op het bieden van perspectief. Langdurig verblijf in een grote instelling is voor geen enkel kind goed. Ten aanzien van jongeren met een hoge zorgbehoefte en beveiligingsnoodzaak adviseert de RSJ plaatsing in regionale kleinschalige voorzieningen of in een landelijke specialistische voorziening. Er is een herbezinning nodig om de vrijheidbeperkende maatregelen bij jongeren in gesloten opvang te verminderen.
- In Nederland zitten nog teveel kinderen thuis zonder een passend aanbod uit onderwijs, zorg of beide.**
 Jeugdhulp kan bijdragen aan het terugdringen van dit aantal door in te zetten op regionaal slimme combinaties van passend onderwijs en jeugdhulp en afspraken te maken met de jeugdgezondheidszorg over de aanpak van schoolverzuim.
- Kwetsbare jongeren die 18 worden, ervaren nog steeds veel problemen bij het regelen van wonen, school, werk en zorg.**
 Ondanks de mogelijkheden die de decentralisaties bieden, lukt het in de uitvoering nog onvoldoende om een goede verbinding te leggen met andere domeinen, zoals onderwijs, wonen, werk, schuldhulpverlening of zorg (Wmo), die essentieel zijn om zelfstandig als jongvolwassene te kunnen leven. Kwetsbare jongeren zouden al ruim voor hun 18^e voorbereid moeten worden op zelfstandigheid, bijvoorbeeld door samen een toekomstplan op te stellen.
- We zien ook dat op veel plaatsen de instroom van kinderen in de jeugdbescherming toeneemt.**
 Uit de evaluatie komt naar voren dat de signalering door lokale teams goed wordt opgepakt maar dat het tijdig signaleren en oppakken van kinderen, jongeren of gezinnen met complexe problemen en met een verhoogd risico op onveiligheid minder goed verloopt. Daarnaast lukt het in de praktijk onvoldoende om, als er eenmaal een maatregel voor jeugdbescherming of jeugdreclassering is opgelegd, op tijd passende hulp te organiseren.
- Jeugdprofessionals ervaren nog onvoldoende de ruimte om hun werk goed te doen.**
 Zowel uit de evaluatie van de Jeugdwet als uit de evaluatie van de beroepsgroepen 'De stem van de professionals'⁹ komt naar voren dat jeugdprofessionals in hun werk belemmerd worden door bureaucratie en regel- en verantwoordingsdruk. Zij ervaren niet dat ze meer ruimte hebben dan voorheen om de juiste hulp te bieden. De ronde-tafelgesprekken bevestigen dit beeld.

Cijfers Jeugdhulp

Met de invoering van de Jeugdwet in 2015 veranderde de uitvoering en financiering van de jeugdzorg ingrijpend. Het CBS is nagegaan wat de invoering van de Jeugdwet voor effect heeft gehad op het gebruik van jeugdhulp.¹⁰ Uit de analyse blijkt dat de ontwikkeling in het aantal jongeren met jeugdhulp geen grote schommelingen vertoont in de periode 2011–2016. Er lijkt ook geen sprake te zijn van een verschuiving van duurdere gespecialiseerde zorg met verblijf naar goedkopere zorg dicht bij huis uitgevoerd door het wijk- of buurtteam.

Uit de meest recente cijfers van het CBS blijkt dat 392.445 kinderen in 2017 gebruik maken of hebben gemaakt van enige vorm van jeugdhulp. Voor de meeste van deze kinderen - 371.845 - was dat een vorm van ambulante jeugdhulp. Hiervan kregen 81.875 jongeren jeugdhulp van een wijk- of buurtteam van de gemeente. Van jeugdhulp met verblijf maakten 46.260 jongeren gebruik. De door het CBS verzamelde jeugdhulpcijfers komen twee maal per jaar beschikbaar.¹¹ Met deze cijfers kunnen de ontwikkelingen in de omvang en de samenstelling van het jeugdhulpgebruik worden gevolgd, zowel landelijk, als gemeentelijk en op het niveau van de jeugdregio. Gemeenten kunnen de jeugdhulpcijfers ook gebruiken om zich te spiegelen met gelijksoortige gemeenten.

Cijfers jeugdbescherming en jeugdreclassering

Eind juni 2017 waren er 30.500 lopende jeugdbeschermingsmaatregelen. In tweederde van de gevallen betrof het een vorm van ondertoezichtstelling en in een derde ging het om een voogdijmaatregel. Als het eerste halfjaar van 2017 wordt vergeleken met de ontwikkelingen in de afgelopen jaren valt op dat het aantal jongeren met een voogdijmaatregel nog steeds toeneemt, maar dat bij de jongeren met een ondertoezichtstelling de daling in de afgelopen jaren nu lijkt te stabiliseren. Het aantal nieuwe verzoeken tot ondertoezichtstelling stijgt sinds de invoering van de Jeugdwet en ligt nu op het niveau van 2013.

Eind 2017 waren er 30.715 lopende jeugdbeschermingsmaatregelen. Een specificering hiervan komt 30 april 2018 beschikbaar. Eind december 2017 waren er 6360 jongeren (tot en met 22 jaar) met een of meerdere jeugdreclasseringmaatregelen. Het aantal jongeren met een jeugdreclasseringmaatregel neemt al jaren af. In 2017 is er nog steeds sprake van een dalende trend.

¹⁰ In 2016 evenveel jongeren in jeugdzorg als in 2011.

¹¹ Zie Jeugdmonitor CBS: <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/indicatoren/publicaties/2017/>.

Wat is het doel?

Ons gezamenlijke hoofddoel is de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen. Daarom gaan we kinderen, jongeren en gezinnen beter ondersteunen tijdens de levensloop van het kind (thuis, uitwonend, op school en bij 18 jaar) én gaan we investeren in het vakmanschap van jeugdprofessionals.

Hier ligt een grote gezamenlijke uitdaging voor gemeenten, aanbieders, professionals en voor onszelf. De afgelopen maanden hebben we goed gekeken naar wat nodig is. Dat hebben we gedaan met gesprekken en ronde tafels, in landelijke en regionale samenstellingen; samen met gemeenten, instellingen en kinderen, jongeren en gezinnen.

We willen met dit programma het verschil maken met zes **actielijnen**:

1. Beter toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

- Kinderen en gezinnen moeten weten waar ze voor hulp terecht kunnen en tijdig passende hulp ontvangen. Binnen elke regio is of komt daarom helderheid over wat je van een lokaal team en de toegang mag verwachten.
- Kinderen met problemen ondersteunen we met een mentor uit het eigen netwerk: bijvoorbeeld een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor), een 'maatje' of coach, iemand die er voor ze is en die ze vertrouwen.

2. Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

- We ontwikkelen en benutten steeds betere interventies om kinderen bij eigen ouders te laten opgroeien.
- Opvang in pleeggezinnen ondersteunen we met het actieplan pleegzorg: werven van meer pleegouders, betere ondersteuning pleegouders om uitval tegen te gaan, verbeteren van screening, plaatsing en matching van pleegkinderen en pleegouders.
- We ontwikkelen nieuwe vormen van kleinschalige, gezinsgerichte en perspectiefbiedende voorzieningen.
- Het aantal gesloten plaatsingen van jongeren gaan we in vier jaar terugbrengen en de duur van plaatsingen verkorten.
- We schrappen de wettelijke bepaling om jongeren in een afzonderingsruimte te plaatsen.

3. Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen

- Flexibele onderwijs-zorgarrangementen: jeugdhulpregio's spannen zich in om samen met samenwerkingsverbanden passend onderwijs te komen tot een meerjarig plan waarin ze aangeven hoe ze de inzet van onderwijsmiddelen en zorgmiddelen beter op elkaar afstemmen.
- Samen met het onderwijs gaan we er voor zorgen dat in 2020 geen enkel kind langer dan 3 maanden thuis zit zonder een passend aanbod uit het onderwijs, de zorg, of beide.

4. Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

- Pleegzorg standaard verlengen naar 21 jaar.
- Jongeren in een pleeggezin of instelling worden goed voorbereid op hun toekomst en worden met een toekomstplan geholpen met de stappen die ze daarvoor moeten nemen.

5. Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

- Samen met de lokale teams gaan we situaties die onveilig zijn voor kinderen eerder en effectief te lijf. Wanneer jeugdhulp nodig is, komt deze snel beschikbaar.
- We korten de jeugdbeschermingsketen in. Betere samenwerking, minder overlap en gedeelde afwegingscriteria zorgen voor verhoging van de snelheid. We zetten in op een halvering van de doorlooptijd.
- Ouders en kinderen betrekken we altijd bij onze beslissingen. Met het actieplan waarheidsvinding zorgen we voor goed onderbouwde besluiten.

6. Investeren in vakmanschap

- Met een nieuw actieplan bieden we jeugdprofessionals de mogelijkheid om te investeren in hun vakmanschap.
- We zorgen voor een blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum (inclusief bij- en nascholing, waaronder “training on the job”) voor de huidige en toekomstige jeugdprofessionals.

Gemeenten en aanbieders zijn lokaal en regionaal de dialoog aangegaan over hoe de zorg voor jeugd beter kan. Belangrijke doelen zijn:

- In 2018 heeft elke regio sluitende afspraken gemaakt over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden, inclusief de beschikbaarheid van een regionaal expertteam (2018) en regionale leertafels (2019).
- In 2018 is duidelijk welke weinig voorkomende specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is. Dit op basis van de landelijke raamovereenkomsten voor specialistische jeugdhulp en Wmo (zintuiglijk gehandicapten) van de VNG. Het Rijk koopt dus niet landelijk in.
- In 2021 is het ambulante specialistisch aanbod verder ontwikkeld en toegenomen en specialistisch intramuraal zorgaanbod in zorgvuldige onderlinge afstemming afgenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald.
- In 2020 is sprake van professioneel (collectief) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.
- In 2020 geen vermijdbare administratieve lasten bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt.

Wat is de aanpak?

Voor het realiseren van de actielijnen van dit programma zijn verschillende partijen nodig: lokaal, regionaal en landelijk. Het zwaartepunt van de aanpak ligt op veranderen in de regio, samen met betrokken partners.

Regionale samenwerking

Gemeenten hebben in de Jeugdwet een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij werken samen in de 42 jeugdhulpregio's. De actielijnen uit dit programma worden regionaal uitgevoerd. Gemeenten werken daarbij samen met lokale of regionale jeugdhulpaanbieders, professionals en cliëntenorganisaties. De aansturing van het programma is ondersteunend aan dat proces en passend bij deze verantwoordelijkheidsverdeling. Tegelijkertijd willen we met elkaar zicht krijgen op de voortgang van de uitvoering van het programma, elkaar ondersteunen en van elkaar leren.

De bewindslieden van VWS en voor Rechtsbescherming, de VNG, de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZI) en de landelijke cliëntenorganisaties voeren het programma in partnerschap uit. Zij bespreken de voortgang van het programma periodiek in bestuurlijk overleg en zoeken samen oplossingen voor knelpunten die zich voordoen bij de uitvoering van

het programma. Een landelijk stuurgroep en een programmateam gaan het programma coördineren. Hierin zijn medewerkers van Rijk, VNG, branches BGZJ en cliënten vertegenwoordigd. In de paragraaf 'Uitvoering van het programma' wordt een nadere toelichting gegeven.

Ondersteunen van een lokale en regionale aanpak

Het kind, de jongere en de ouders zijn het vertrekpunt in dit programma. Zij moeten de komende periode merkbare verbeteringen in de zorg en ondersteuning ervaren. Het is belangrijk dat - ervaringsdeskundige - kinderen, jongeren en ouders op alle niveaus kunnen meedoen, van hun eigen hulpproces tot en met gemeentelijk en landelijke beleid. Om die reden subsidieert VWS het traject '*Versterking cliëntparticipatie ten behoeve van transformatie Jeugd 2017-2019*'.

Bij het realiseren van de zes actielijnen zetten we nadrukkelijk in op de betrokkenheid van het kind, de jongere en de ouders, zodat zij meer regie krijgen en dat ook zo ervaren. Dit vraagt van gemeenten, regio's en aanbieders en het Rijk dat zij jongeren en ouders goed betrekken bij hun plannen en van elkaar leren en successen delen. Het gaat om een leerproces van dichtbij de praktijk ontwikkelen, testen, verbeteren en successen delen. Het vraagt om een jeugdsector die anticipeert op de vraagstukken en mogelijkheden van morgen en overmorgen en leert van nieuwe ontwikkelingen en bestaande technieken in verwante sectoren en het bedrijfsleven. En het vraagt om een jeugdsector die de mogelijkheden van technologie, digitalisering, innovatie en e-health optimaal inzet.

Rijk, VNG en branches ondersteunen gemeenten en de sector als volgt bij de vernieuwing van de jeugdhulp:

- Een *transformatiebudget* (totaal 108 miljoen euro, periode 2018 tot en met 2020). Om voor een bijdrage in aanmerking te komen worden '*Regionale deals Jeugd*' gesloten. Daartoe stellen jeugdregio's in 2018 een driejarig transformatieplan op dat zowel aansluit op de doelen van het programma 'Zorg voor de Jeugd' als op de lokale en regionale ontwikkelingen. Gemeenten ontvangen de bijdrage in de vorm van een decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds.
- Een *Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)* om gemeenten en aanbieders te ondersteunen en te adviseren bij jeugdhulpvernieuwing, inkoop van specialistische jeugdhulp, monitoring van de transformatieplannen, ondersteuning naar jeugdhulp die steeds beter ontwikkelt en delen van goede voorbeelden van de regionale aanpak wachttijden, inkoop en de vernieuwing van de jeugdhulp en jeugdbescherming.
- Een *Geschillencommissie*. Als samenwerking en stimuleren uiteindelijk geen soelaas biedt, kunnen gemeenten of aanbieders vragen om een onafhankelijk oordeel van deze commissie.
- Het *Programma Sociaal Domein*, waarin de departementen en gemeenten samenwerken bij thema's uit de uitvoeringspraktijk die domeinoverstijgend zijn en zowel op rijks- als op gemeenteniveau spelen.
- Investeren in ontwikkeling van een lerende omgeving rond kinderen en gezinnen:
 - *via een nieuw kennisontwikkelingsprogramma 'Wat werkt in de zorg voor de Jeugd'*. Dit programma start per 1 januari 2019 onder leiding van ZonMw, met als doel innovatieve werkwijzen te ontwikkelen die de mogelijkheden van technologie, digitalisering, innovatie en e-health optimaal laten aansluiten bij de behoeften van kinderen en gezinnen;
 - *via ondermeer de bestaande academische werkplaatsen transformatie jeugd* waar nieuwe kennis en vaardigheden ontwikkeld worden;
 - *via inzet van de landelijke kennisinstituten* waaronder Nji, Movisie, Njc, KJP, Trimbos, het Kenniscentrum LVB en anderen om de beschikbare kennis over succesvolle aanpakken te ontsluiten voor gemeenten, instellingen en jeugdprofessionals en ter ondersteuning van hun kennisvragen.

Aanpassen wettelijk kader

Na de invoering van de Jeugdwet is terughoudendheid betracht om de wet snel weer aan te passen. Alleen dringende aanpassingen zijn doorgevoerd, waaronder de afschaffing van de ouderbijdrage voor jeugdhulp met verblijf en het verduidelijken van de grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens. Op een aantal onderwerpen is inmiddels een wetswijziging in voorbereiding, zoals de aanpassing van het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet en het centraliseren van de functies van de kindertelefoon en het vertrouwenswerk jeugd. Een wetsvoorstel inzake de vermindering van de uitvoeringslasten en de regionale samenwerking is reeds ingediend.¹² Uit het voorliggende programma en uit de evaluatie van de Jeugdwet vloeien daarnaast nieuwe wetswijzigingen voort op de volgende onderwerpen:

- verkenning van verlengen pleegzorg naar 21 jaar,
- harmonisatie rechtspositie jeugd in gesloten instellingen, inclusief het schrappen van de mogelijkheid om kinderen te plaatsen in een specifieke separatuurruimte,
- de verleningsbeslissing, die op grond van de Algemene wet bestuursrecht altijd schriftelijk moet worden afgegeven,
- de overgang van cliënten van de ene naar een andere gecertificeerde instelling in geval overgang van onderneming,
- toestemming van 16- en 17-jarigen bij een uithuisplaatsing.

Zorgen dat de randvoorwaarden op orde zijn

De regels rond (Europees) aanbesteden en de daarmee samenhangende bureaucratie zijn veel genoemde knelpunten, zowel in de evaluatie als tijdens de 'ronde tafels'. Deze punten worden door VWS uitgewerkt in een actieplan, dat bestaat uit twee pijlers:

- samen met gemeenten en zorgaanbieders aan de hand van een inventarisatie van knelpunten de aanbestedingspraktijk in de zorg verbeteren;
- knelpunten in (Europese) regelgeving identificeren en indien mogelijk aanpakken, zodat het juridische kader meer toegespitst is op het leveren van goede zorg.

De regels rond privacy staan integrale hulp en ondersteuning van gezinnen met meerdere problemen in weg, zo wordt gemeld in de ronde tafelbijeenkomsten. De departementen gaan onder regie van de minister van BZK en samen met andere betrokkenen aan de slag met de wetgeving ten aanzien van de gegevensuitwisseling. De aanhoudende signalen over onduidelijkheden, over te ruime gegevensuitwisseling enerzijds en over een gebrek aan mogelijkheden anderzijds zullen daarbij aan de orde komen.

Het programma 'Zorg voor de Jeugd' sluit aan op het in voorbereiding zijnde programma 'Kansrijke Start' dat zich richt op de eerste 1000 dagen en het verbinden van het medische en sociale domein tijdens de zwangerschap en de eerste twee jaar van het kind. Dit programma is tevens verbonden met het programma 'Geweld hoort nergens thuis' dat zich richt op het tijdig herkennen van de signalen van huiselijk geweld en mishandeling en het doorbreken van de cirkel van geweld. Tenslotte raakt dit programma aan het programma 'Scheiden zonder Schade' dat wil voorkomen dat kinderen de dupe worden van de scheiding van hun ouders. Waar acties in dit programma overlappen met voornoemde programma's (zoals inzet van mentoren, inzet van jeugdhulp op scholen en investeren in vakmanschap), vindt bij de uitvoering afstemming plaats om synergie te genereren.

¹² Kamerstukken II 2017/18, 34857, nrs. 1-3 e.v.

Actielijn 1:

Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Wat willen we bereiken?

- *We willen dat kinderen en gezinnen actiever worden betrokken bij de verlening van jeugdhulp en totstandkoming van het jeugdhulpbeleid.*
- *Samen met gemeenten en andere relevante partijen gaan we zorgen voor een betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen. We willen een hogere effectiviteit van lokale teams en betere samenwerking tussen lokale organisaties: binnen elke regio komt daarom helderheid over wat je van basisjeugdhulp, een lokaal team en de toegang mag verwachten.*
- *Kinderen en jongeren met problemen en zonder ondersteuning van een ouder willen we ondersteunen met een mentor uit hun eigen netwerk: bijvoorbeeld een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor), een 'maatje' of coach, iemand die er voor ze is en die ze vertrouwen.*
- *We zorgen ervoor dat de functies van de kindertelefoon, het luisterend oor en het vertrouwenswerk jeugd voor heel Nederland beschikbaar blijven.*

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

De Jeugdwet gaat uit van het benutten van de eigen kracht van het gezin en dat wordt door veelouders uit de evaluatie herkend in de hulp die zij ontvangen. Goed bericht is dat problemen in het gezin volgens de ouders in het onderzoek vaak in samenhang worden bekeken – in lijn met het motto ‘één gezin, één plan, één regisseur’. Tegelijkertijd ontbreekt de samenhang nog wel eens waar het de afstemming tussen de hulpverleners onderling betreft. De ouders in de evaluatie zijn over het algemeen positiever over de ontvangen hulp zelf dan over de weg ernaartoe. Vooral de gezinnen die de hulp het hardste nodig hebben – namelijk gezinnen in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld eenoudergezinnen of gezinnen met een laag inkomen – hebben de grootste moeite om hun weg te vinden in de jeugdhulp. Een ander aandachtspunt is de wisseling van hulpverleners. Dat leidt tot een vertraging in de effectiviteit van de hulp: er moet immers opnieuw een vertrouwensrelatie met een nieuwe hulpverlener worden opgebouwd.

Perspectief van kinderen en gezinnen met behoefte aan langdurige ondersteuning ontbreekt

Cliëntenorganisaties hebben in de rondetafelgesprekken aangegeven dat zij in de evaluatie het perspectief missen van kinderen en gezinnen die aangewezen zijn op langdurige zorg vanwege chronische ziekte of een beperking “die niet over gaat”. Deze gezinnen met kinderen zijn ook kwetsbaar al is het op een hele andere manier. Ouders die stevig in hun schoenen staan en wel weten welke hulp aansluit bij hun hulpvraag, ervaren vaak tegenwerking in de toegang waardoor passende hulp niet geïndiceerd wordt. De hulpvraag wordt niet erkend en ouders moeten verplicht eerst andere alternatieven uitproberen waarvan ze vooraf al weten dat dit niet tot de gewenste resultaten zal leiden of zij moeten de hulp binnen het netwerk op zien te lossen vanuit opvoedtaken, terwijl zij al zoveel extra ondersteuning bieden. Deze ouders worden hierdoor kwetsbaar gemaakt daar waar ze juist altijd veel regie hebben gevoerd om alle hulp goed georganiseerd te krijgen om alle puzzelstukjes in elkaar te laten passen. Gemeenten hebben vaak niet op het netvlies dat bijvoorbeeld een kind met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of met een combinatie daarvan, niet-aangeboren hersenletsel of chronische aandoening of ontwikkelingsstoornis levenslange en levensbrede hulp nodig heeft. Cliëntenorganisaties roepen gemeenten op om juist deze ervaringsdeskundigheid te gebruiken om passende hulp mogelijk te maken.

Wat gaan we doen?

1. Informatievoorziening over de jeugdhulp verbeteren door meer bekendheid te geven aan het juiste loket om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen van de verschillende zorgdomeinen. Daarnaast gaan we levensbrede cliëntondersteuning versterken met de extra investering die hiervoor is opgenomen in het Regeerakkoord.

Samenwerking jeugdgezondheidszorg (JGZ) en lokale teams

Met de decentralisatie en de komst van de lokale teams is in veel gemeenten de aandacht voor lichte ondersteuning bij het gewone opgroeien en opvoeden achterop geraakt. Om gezinnen bij de opvoeding laagdrempelig te ondersteunen werken NJi en NCJ samen aan een onderzoek naar de samenwerking in zes gemeenten tussen JGZ en lokale teams. Dit onderzoek levert bouwstenen op voor een aanpak om de verbinding tussen JGZ en lokale teams in het hele land te versterken. Daarnaast willen we de weerbaarheid en veerkracht van kinderen en jongeren versterken via o.a. jeugd- en jongerenwerk, onderwijs en kinderopvang. Daarvoor sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande programma's en de lopende activiteiten van de kennisinstellingen en betrokken brancheorganisaties.

2. Gemeenten en andere relevante partijen gaan zorgen voor een betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen. Zodat het in iedere regio helder is wat je van basisjeugdhulp, een lokaal team of toegang wel en niet mag verwachten. De effectiviteit van lokale teams gaan we vergroten door o.a. meer specialistische hulp aan de voorkant en betere samenwerking met onder andere huisartsen, scholen, jeugdgezondheidszorg en jeugdbescherming.

- We beschrijven een aantal varianten van lokale teams/eerstelijns jeugdhulp.
- We ontwikkelen een basisset van criteria wat werkt bij lokale teams/ basisjeugdhulp. Hierbij vormen leren van de praktijk en beschrijven van goede voorbeelden die al bij de gemeenten in de praktijk zijn gebracht, het uitgangspunt. Belangrijke aandachtspunten om mee te nemen:
 - een goede triage en dat professionals in de lokale teams direct hulp moeten kunnen verlenen en niet alleen verwijzen en indiceren;
 - de verbinding met aanpalende sectoren als onderwijs, schuldhulpverlening, huisvesting, arbeidsmarkt toeleiding en de informele netwerken en voorzieningen in de wijk (zoals buurthuizen, sportclubs etc.);
 - de samenwerking met onder andere veilig thuis, huisartsen, het expertisegebied veiligheid, en de aansluiting met de specialistische (veel voorkomend en weinig voorkomende) jeugdhulp;
 - voldoende oog voor kinderen die vanwege hun beperking zijn aangewezen op langdurige vormen van ondersteuning. Dit wordt ook verder doorvertaald naar een passende toegang, waaronder integrale vroeghulp en duur van de hulp;
 - integraal kunnen kijken en handelen. Samenwerkingsvaardigheden en een gedeelde visie op regie.¹³

¹³ Zoals blijvende betrokkenheid, ook bij inzet van specialistische hulp buiten het team. Wie trekt aan de bel als het spannend wordt en hoe werk je samen binnen een gezin in allerlei (soms lastige) situaties?

Lokale teams

De evaluatie ziet een cruciale rol voor de lokale teams weggelegd, op voorwaarde dat zij een professionele, inhoudelijke invulling hebben en zich niet beperken tot verwijzen. Dit blijkt ook uit de ronde tafels, waarbij het belang van specialistische jeugd (veel voorkomende)hulp aan de voorkant onderstreept is. Ook wordt geconstateerd dat de beroepsopleiding en bijscholing en nascholing nog onvoldoende aansluit bij het daadwerkelijk werken in een lokaal team. Daarnaast vormen wederzijds vertrouwen en erkenning een belangrijke basis voor samenwerking. De goede inhoudelijke dialoog tussen de specialistische jeugd aanbieders en de gemeenten en lokale teams en de aanbieders onderling wordt nog onvoldoende gevoerd en kan dus beter. Verder blijkt uit de evaluatie dat voor tweederde van de respondenten de huisarts favoriet is bij vragen en problemen rond opvoeding van de kinderen. Vaak kennen huisartsen het gezin al lang en gaat men bij vragen rond ontwikkeling en opvoeden automatisch eerst naar de huisarts. Het blijkt dat door tijdige inzet van een praktijkondersteuner jeugd bij een huisarts (POH-Jeugd) voor veel kinderen hulp kan worden gerealiseerd in de eerste lijn of binnen het eigen netwerk en doorverwijzing naar intensieve zorg niet nodig is.

Huisartsen

De huisarts - al dan niet samen met een praktijkondersteuner jeugd - kan doorverwijzen naar meer specialistische hulp, maar kan ook naar het lokale team van de gemeente verwijzen.

Uit de evaluatie blijkt dat huisartsen meer zouden doorverwijzen naar een lokaal team als ze meer zicht zouden hebben op de deskundigheid van lokale teams.¹⁴ De eerstelijns hulp is gebaat bij een goede samenwerking tussen lokale teams en huisartsen. Een goede samenwerking leidt bovendien tot meer gerichte verwijzingen naar specialistische hulp. Ook tijdens de 'ronde tafels' is aandacht gevraagd voor de samenwerking tussen lokale teams en huisartsen.

¹⁴ Evaluatie Jeugdwet, focusgroep gesprekken, p. 333

- We willen draagvlak creëren voor deze varianten en criteria bij het veld, zodat deze daadwerkelijk in de gemeenten en regio's worden toegepast en de effectiviteit groter wordt. En we laten onderzoek en monitoring verrichten naar de verschillende varianten van toegang en de effectiviteit daarvan.¹⁵
- We dragen zorg voor voldoende specifiek en adequaat (bij- en nascholings) aanbod en regionale kennisdeling¹⁶ voor professionals werkzaam in een lokaal team en eerste lijn.
- We doen onderzoek naar “ketenbreed leren en werken aan tijdige inzet van passende hulp”. Bij dit onderzoek wordt geleerd van complexe casussen, bijvoorbeeld kinderen die een OTS¹⁷ met uithuisplaatsing krijgen of die langdurig in residentiële zorg verblijven. Wat kunnen we in de toekomst bij deze kinderen anders doen zodat problemen in hun ontwikkeling vaker voorkomen kunnen worden, of eerder en beter aangepakt.
- We verkennen de inrichting van een nieuwe overkoepelende academische werkplaats transformatie jeugd: samenwerking lokale teams en specialistische jeugdhulp.
- Verder leren we van elkaar en delen we kennis door:
 - het faciliteren van de inhoudelijke dialoog in het veld door gebruik te maken van wat er al is, en dit ook verder te versterken. Door het verspreiden van *best practices* en bundelen van kennis op het terrein van o.a. lokale teams; vormen van samenwerking van lokale teams met specialistische jeugdhulpaanbieders. Verder de samenwerking met huisartsen, jeugdgezondheidszorg, Integrale Vroeghulp en scholen. En daarnaast voorbeelden van integrale vormen van jeugdhulp. Ook wordt de lokale dialoog “gevoed” met cliëntervaringen en monitoring informatie;
 - via het nieuwe ZonMw programma “Wat werkt in de zorg voor de Jeugd” aandacht besteden aan het bundelen van kennis rond een thema en het meer geordend publiceren en verspreiden daarvan.

3. Een luisterend oor (kindertelefoon).

We zorgen ervoor dat de functies van de kindertelefoon, het luisterend oor en het vertrouwenswerk jeugd voor heel Nederland beschikbaar blijven. Met ingang van 2018 worden deze functies structureel gefinancierd door VWS. Voor het jaar 2018 zijn de contracten met de Kindertelefoon, het AKJ en Sensor overgenomen door VWS. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding om de verantwoordelijkheid voor de functie van de hulplijnen (jeugd en volwassenen) en van het vertrouwenswerk jeugd, duurzaam bij het Rijk te beleggen. Dit wetsvoorstel wordt in het najaar van 2018 aan de Tweede Kamer aangeboden.

¹⁵ In afstemming met onderzoek WODC (organiseren van thema veiligheid rondom lokale teams) bij actielijn 5.

¹⁶ Via onder andere regionale leertafels tussen generalisten en specialisten en met input van expertteams.

¹⁷ OTS: Onder Toezicht Stelling.

Rondetafel Jeugd GGZ

Op 6 februari jl. debatteerde de Tweede Kamer over de Jeugd GGZ. In dat debat werden serieuze zorgen over de Jeugd GGZ aan de orde gesteld, en werd opgemerkt dat de Jeugd GGZ onderbelicht blijft in de tussenevaluatie van de Jeugdwet. In dat debat is aangegeven dat er naast meer algemene rondetafels om de uitkomsten van de evaluatie met de betrokkenen te bespreken, ook een rondetafel specifiek voor de Jeugd GGZ georganiseerd zou gaan worden.

Deze rondetafel heeft op 8 maart jl. plaatsgevonden. Met een gezelschap dat bestond uit cliënten, kinder- en jeugdpsychiaters, psychologen, jeugdhulpaanbieders, kennisinstellingen en gemeenten werd volop gediscussieerd over de vraag hoe de jeugdhulp, en dan met focus op de Jeugd GGZ, merkbaar beter gemaakt kan worden. Belangrijke punten waren:

- de Jeugd GGZ moet dichter op de lokale teams zitten, daar meer mee samen werken en een consultatiefunctie hebben;
- nog meer aandacht voor de eerste diagnose, zodat in één keer de juiste hulp verstrekt kan worden (licht waar mogelijk en zwaar waar nodig);
- meer ruimte voor alle professionals, inclusief de Jeugd GGZ;
- transformatie kost tijd, het vertrouwen tussen de diverse professionals en de gemeenten moet gestaag groeien.

De Jeugd GGZ is een onmisbaar specialisme binnen de jeugdhulp: de uitdaging voor de Jeugd GGZ is dat zij met behoud van het specialisme steeds meer gaat samenwerken met de andere jeugdhulpverleners en met andere partijen binnen het sociaal domein. Psychiaters en de overige jeugd GGZ professionals weten steeds beter hun weg te vinden binnen de jeugdhulp en zetten daar hun specialistische kennis in. Dat is zeker nodig voor de jongvolwassenen: veel psychische stoornissen komen tussen het 16e en 23e levensjaar aan het licht, en kunnen zonder deskundige behandeling gemakkelijk verergeren. We zien al veel mooie voorbeelden, zoals de samenwerking Spirit en Bascule, de samenwerking tussen de jeugd GGZ en gesloten jeugdzorg (zie actielijn 2) en de jeugd (ggz) praktijkondersteuner bij huisarts.

4. Inzetten van mentoren voor kinderen en jongeren

In Zweden en ook in Engeland is het streven om aan elk kind een “persoon met een naam” te verbinden. Dit kan een professional zijn maar bijvoorbeeld iemand uit het sociale netwerk van het kind of een ervaringsdeskundige. In Nederland wordt ervaring opgedaan met een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor).¹⁸ Een JIM staat dichtbij de jongere, zodat de jongere zelf meer aan het stuur komt. De professionele hulpverlening bespreekt in overleg met de jongere en zijn/haar JIM de voortgang van het hulpverleningsplan. Voor alle jongeren met problemen en zeker ook voor kinderen met verstandelijke beperkte ouders, is het belangrijk dat ze gezien en gehoord worden. Daarom gaan we er samen met de jeugdsector voor zorgen dat:

- voor elk uithuisgeplaatst kind een mentor uit zijn of haar netwerk wordt georganiseerd, zoals bijvoorbeeld een ‘JIM’ of een ‘maatje’ om zodoende de ‘pedagogische context’ van de jongere duurzaam te versterken;
- iedere professional die werkt met kwetsbare ouders (waaronder (aanstaande) ouders met een licht verstandelijke beperking) gaat expliciet na of er kinderen in het spel zijn, en zorgt dat het netwerk en ondersteuning rond de kinderen geactiveerd wordt zodat deze kinderen ondanks de problemen van de ouders gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Planning

Wie?	Wat?	Wanneer?
Rijk, Juiste Loket, VNG	Meer bekendheid van het juiste loket en intensivering cliëntondersteuning	2018-2021
(City Deal) gemeenten en jeugdregio's samen met Rijk, NJi, VNG, ondersteuningsteam zorglandschap, directeuren Sociaal Domein en Associatie Buurteam Organisaties. Verder in afstemming met diverse partijen als Movisie, beroepsverenigingen, branches, KJP en clientorganisaties	Meer eenheid en grotere effectiviteit van lokale teams: <ul style="list-style-type: none"> • varianten toegang met basiscriteria • beschrijven van goede voorbeelden • draagvlak en regionaal toepassen van varianten/criteria • onderzoek en monitoring naar verschillende varianten en de effectiviteit 	Eerste kwartaal 2019 Eind 2018 2019-2021
Nieuw op te richten Samenwerkingsplatform “Vakmanschap Jeugdprofessionals” (zie actielijn 6)	Voldoende specifiek en adequaat (bij- en nascholings) aanbod en regionale kennisdeling	Tweede helft 2018-2021
Ondersteuningsteam Zorglandschap en Accare ism BGZJ en kenniscentra KJP, NJi en LVB	Onderzoek ketenbreed leren van complexe casuïstiek met weinig voorkomende en zeer specialistische jeugdhulp	2018-2020
ZonMw	Verkennen van de inrichting van een overkoepelende academische werkplaats transformatie jeugd: samenwerking lokale teams en specialistische jeugdhulp	2019
Kenniscentra NJi, KJP, LVB en Movisie, Zon MW, Associatie van Buurteamorganisaties, Ondersteuningsteam Zorglandschap, en 42 Jeugdregio's	Leren van elkaar en kennisdelen door het verspreiden van best-practices, bundelen van kennis en organiseren van regionale en landelijke bijeenkomsten/ leertafels	Tweede helft 2018-2012
Branches jeugdhulp	Inzet mentoren	2019
VWS	Hulplijn Jeugdwet (wetsvoorstel)	2018

¹⁸ jimwerkt

Actielijn 2:

Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Wat willen we bereiken?

- *Elk kind heeft recht op een liefdevolle en stabiele omgeving om in op te groeien. We willen er steeds beter in worden dat kinderen zo veel mogelijk in eigen thuissituatie kunnen opgroeien. Als dat niet lukt spelen pleegzorg en andere vormen van gezinsgerichte jeugdhulp een belangrijke rol in het realiseren van het doel “zo thuis mogelijk opgroeien”.*
- *Elk kind heeft stabiliteit nodig. We zorgen ervoor dat het kind zo min mogelijk heen en weer wordt geplaatst als het niet meer thuis kan wonen. Dat de jeugdhulp zich naar het kind beweegt in plaats van andersom. Wanneer verblijf noodzakelijk is moet dit zoveel mogelijk deel uitmaken van een ambulante traject.*
- *Als kinderen niet meer thuis kunnen wonen, willen we dat ze zo veel mogelijk kleinschalig, gezinsgericht en perspectiefbiedend worden opgevangen, bij voorkeur in het eigen netwerk.*
- *Langdurig verblijf in een grote instelling is voor geen enkel kind goed. Daarom gaan we het aantal gesloten plaatsingen terugdringen en ook de duur van plaatsingen verkorten. Het aantal separaties en afzonderingen gaan we sterk terugdringen.*

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

De evaluatie laat zien dat de beweging richting meer jeugdhulp in gezinsvormen nog onvoldoende op gang komt. Er blijkt géén toename in het gebruik van pleegzorg en gezinsgerichte opvang. Wel is het aantal plaatsingen in de gesloten jeugdhulp gestegen. In de evaluatie krijgen de rechtspositionele aspecten van jongeren in de gesloten jeugdzorg ruime aandacht. Die bevindingen nemen we mee bij het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel de rechtspositie van jongeren in gesloten instellingen (gesloten jeugdhulp en justitiële jeugdinrichtingen).

Uit cijfers van Jeugdzorg Nederland¹⁹ blijkt dat er sprake is van een lichte toename in het aantal gesloten plaatsingen onder jongeren. In de eerste helft van 2017 is er een toename van 30 unieke plaatsingen (aantal unieke jongeren) waar te nemen ten opzichte van de eerste helft van 2016. Uit dezelfde cijfers blijkt dat er grote verschillen zijn tussen regio's. Wanneer er wordt gekeken naar het aantal jeugdigen dat op 30 juni 2017 in gesloten plaatsing zat (jeugdhulpplus inclusief plaatsingen Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen), dan waren er dit jaar 30 jongeren minder in gesloten opvang dan op 30 juni 2015. Mogelijk worden meer kinderen korter geplaatst.

Advies RSJ over plaatsing van jongeren in gesloten voorzieningen

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) adviseert dat als jongeren in een voorziening geplaatst moeten worden, de keuze voor een voorziening bepaald wordt door de psychosociale problematiek en de benodigde behandeling en beveiliging. Dat uitgangspunt zou voor alle jongeren moeten gelden die nu in de gesloten jeugdhulp, gesloten in een GGZ-instelling of in een justitiële jeugdinrichting zijn geplaatst. Deze jongeren zouden in aanmerking moeten komen voor plaatsing in regionale kleinschalige voorzieningen of in een landelijke specialistische voorzieningen voor jongeren met een hoge zorgbehoefte en beveiligingsnoodzaak.

De consequentie van toepassing van deze uitgangspunten is dat niet de juridische titel, zoals nu, leidend is bij plaatsing van jongeren in een gesloten voorziening. Samenplaatsen van jongeren met verschillende titels zou in dat geval mogelijk zijn. De RSJ acht dat niet voor iedereen haalbaar. Daarom moet bij plaatsing ook gekeken worden naar verschillen in leeftijd, problematiek, ontwikkeling en verblijfsduur.

¹⁹ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2017/11/JeugdzorgPlus-2017def.pdf>

Wat gaan we doen?

1. We vragen van de lokale en regionale jeugdhulp zich nog beter te ontwikkelen in preventie van onveiligheid thuis en in benutten en met wetenschap nog verder ontwikkelen van best werkende vaardigheden om te zorgen dat nog meer kinderen thuis kunnen wonen

2. Opvang in pleeggezinnen ondersteunen met het actieplan pleegzorg

We gunnen elk kind een thuis. Ook wanneer het voor kinderen niet mogelijk is om in het eigen gezin op te groeien zetten we ons in om kinderen 'zo thuis mogelijk' op te laten groeien, bij voorkeur in het eigen netwerk. Pleegzorg en andere vormen van gezinsgerichte jeugdhulp spelen een belangrijke rol in het realiseren van dit doel. Deze vormen van jeugdhulp zorgen er namelijk voor dat kinderen bij wie het in het thuis niet goed gaat alsnog in een gezin kunnen opgroeien. We ondersteunen het werk van pleegouders en professionals in gezinsgerichte opvang. Daarom willen we hen goed toerusten zodat ze hun belangrijke zorgtaken goed uit kunnen voeren. We gaan gezinsgerichte vormen van jeugdhulp zoveel mogelijk ondersteunen en uitbreiden zodat zoveel mogelijk kinderen in een gezin kunnen opgroeien.

Samen met de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), Jeugdzorg Nederland (JN), de gemeenten (VNG), het Nederlands jeugdinstuut (NJI) en andere betrokkenen vindt onder verantwoordelijkheid van VWS en JenV uitvoering plaats van de volgende acties:

- opvang in pleeggezinnen ondersteunen we met het actieplan pleegzorg: werven van meer pleegouders, betere ondersteuning pleegouders om uitval tegen te gaan, verbeteren van screening, plaatsing en matching van pleegkinderen en pleegouders.;
- we verschaffen helderheid over de juridische positie van pleegouders. Hiertoe evalueren we de wet verbetering positie pleegouders.;
- we verschaffen helderheid over de financiën rond pleegzorg. Hierbij hebben we aandacht voor de pleegvergoeding, de kosten die pleegouders ondervinden, de gemeentelijke tarieven en de kosten voor pleegzorgaanbieders.;
- we zetten ons middels wervingscampagnes in om meer pleegouders te werven.;
- we maken bestuurlijk de afspraak dat er in elke regio een plan komt voor een voldoende aanbod van kleinschalige, gezinsgerichte opvang (pleeggezinnen, gezinshuizen, etc.). Aanbieders maken duidelijk welk aanbod er is via duidelijke in- en uitsluitcriteria, zodat voor gemeenten duidelijk is welke kinderen met welke problemen er gezinsgericht opgevangen kunnen worden.;
- we starten pilots om nieuwe vormen van kleinschalige, gezinsgerichte en perspectief biedende opvang te ontwikkelen, zodat deze vormen van jeugdhulp in staat zullen zijn om meer kinderen (met complexe problematiek) op te vangen. Jeugdhulpregio's kunnen deze pilots opnemen in hun aanvraag voor een bijdrage uit het Transformatiebudget.

Samenwerking (jeugd)ggz met gesloten jeugdhulp en jeugdbescherming

Kinderen horen thuis op te groeien, maar soms lijkt een uithuisplaatsing niet te voorkomen. Er zijn mooie voorbeelden van integrale, systeemgerichte (jeugd)hulp waardoor kinderen en gezinnen met specialistische hulp en behandeling weer samen verder kunnen. Twee voorbeelden:

Accare heeft een behandeling ontwikkeld voor kinderen en ouders die getraumatiseerd zijn: gezinstraumabehandeling, meestal klinisch, tegenwoordig soms ook poliklinisch. Inmiddels worden in samenwerking met Jeugdbescherming Noord gezinnen waarbij uithuisplaatsing dreigt behandeld. Dit programma, [KINGS](#) is een gefaseerd traject met zes weken zeer intensieve behandeling met aansluitend ongeveer een jaar ambulante zorg, afhankelijk van de situatie. Allereerst wordt gefocust op de veiligheid waarin het kind zich weer kan ontwikkelen, daarnaast krijgen ouder en kind traumabehandeling en tegelijkertijd leert de ouder opvoedingsvaardigheden die passen bij (de problematiek van) het kind. De laatste fase van de behandeling richt zich op het integreren van het geleerde, hoe houd je de nieuwe vaardigheden vast zodat het kind ook in de toekomst zich gezond en veilig kan ontwikkelen in het eigen gezin. Vanwege de goede behandelresultaten loopt er inmiddels wetenschappelijk onderzoek. In het verlengde van de inmiddels werkzame behandeling van getraumatiseerde gezinnen is in de samenwerking met JBNoord ook een eerste aantal uithuisplaatsingen voorkomen.

[Thuisbest](#) van De Viersprong (ggz) en SJSJ Almata (gesloten jeugdzorg) is ook een bewezen effectief, integraal programma. Ook hier is het uitgangspunt dat kinderen thuis horen op te groeien. Als uithuisplaatsing toch nodig is, dan zo kort mogelijk. Thuisbest combineert multisysteemtherapie (MST) in de thuissituatie met kortdurend verblijf van de jongere bij de gesloten jeugdzorg. De MST-behandeling gericht op de ouders thuis start tijdens dit verblijf van de jongeren van in beginsel 6 tot 8 weken. Ouders kunnen bijkomen van de crisissituatie en gaan met gestelde doelen aan de slag. De jongere ervaart dat er grenzen zijn gesteld aan zijn gedrag, kan ook tot rust komen en gaat aan de slag met het krijgen van een dagelijkse structuur. Hierna gaat de jongere naar huis met inzet van MST. MST richt zich op alle levensgebieden waarin de jongere problemen ondervindt: thuis, op school, in vrije tijd en met vrienden. MST focust op het hele systeem van de jongere, welke factoren stimuleren het probleemgedrag of remmen dit juist af? Wie kan helpen, welke taak kan een betrokkene vervullen bij de verandering die nodig is. Ook bij MST hoort dat deze methodiek gepaard gaat met wetenschappelijk onderzoek.

3, Regionale aanpak om overplaatsen van kinderen tot een minimum te beperken

Overplaatsingen zorgen ervoor dat kinderen moeten wennen aan een nieuwe situatie en aan een nieuwe hulpverlener en zorgen voor hechtingsproblematiek. Dit doet afbreuk aan een stabiele leef- en opvoedingssituatie voor de kinderen en het bieden van perspectief, daarnaast het kost tijd. Dit komt niet ten goede aan het hulpverleningsproces en de ontwikkeling van het kind. Bovendien kunnen overplaatsingen bijdragen aan “zorgmoeheid” en wantrouwen van nieuwe opvoeders bij kinderen en jongeren. Daarom moeten overplaatsingen worden beperkt tot situaties waarbij er zicht is op een duurzame, perspectief biedende oplossing of als het past in een traject van zware naar lichte zorg. Om dit te bereiken doen we het volgende:

- inzet van regionale expertteams om onnodige overplaatsingen te beperken;
- jeugdhulpbrede pilots om werkwijzen te ontwikkelen en te verspreiden die overplaatsingen minimaliseren. Jeugdhulpregio’s kunnen deze pilots opnemen in hun aanvraag voor een bijdrage uit het Transformatiebudget;
- bewustwording bij aanbieders: je bent verantwoordelijk totdat er een goede overdracht heeft plaatsgevonden. .

4. Minder gesloten plaatsingen, verkorten duur en uitstroom bevorderen

Kinderen moeten zoveel mogelijk in een gezinssituatie opgroeien. Dat geldt ook voor kinderen met ernstige opvoed- en opgroei-problematiek bij wie een veiligheidsbehoefte is, hetzij om henzelf te beschermen, hetzij de samenleving (zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk). Minder gesloten plaatsingen kan alleen als er betere diagnostische en behandelvaardigheden benut en ontwikkeld worden voor de thuissituatie en als er alternatieven beschikbaar komen waar jongeren geplaatst kunnen worden op basis van psychosociale problematiek, de benodigde behandeling en beveiliging. In lijn met het recente advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Rechtsbescherming (RSJ) denken we aan kleinschalige gezinsgerichte voorzieningen met een beperkt niveau van beveiliging.²⁰ Deze ontwikkeling van gesloten plaatsen naar kleinschalige voorzieningen heeft grote gevolgen voor zowel de instellingen voor gesloten jeugdhulp en gemeenten, als voor het onderwijs (scholen verbonden aan de instellingen respectievelijk scholen in de buurt van de nieuwe voorzieningen). Daarom willen wij met de instellingen, gemeenten en onderwijs een stapsgewijze aanpak opstellen, waarbij we ook inzetten op het verminderen van de verblijfsduur in gesloten instellingen en het verbeteren van de uitstroom. Het Rijk en gemeenten ondersteunen deze ontwikkeling met het Transformatiebudget.

²⁰ Plaatsing van jeugdigen met strafrechtelijke en jeugdigen met civielrechtelijke titel in gesloten voorzieningen, Raad voor Strafrechtstoepassing en Rechtsbescherming, februari 2018.

5. Stoppen met separeren, overige tijdelijke afzondering zoveel mogelijk terugdringen

Tijdelijke afzondering kan door plaatsing op eigen kamer met deur op slot, plaatsing in time-out ruimte, plaatsing in leeggemaakte kamer of plaatsing in separeerruimte. Er moet sprake zijn van een stapsgewijze opbouw in de zwaarte van toe te passen vrijheidsbeperkende maatregelen. Separatie (insluiting voor verzorging, verpleging en behandeling in een speciaal daarvoor bestemde kamer) is een ingrijpende maatregel die kinderen kunnen ervaren als een strafmaatregel met het risico op een traumatische ervaring. Daarom gaan we stoppen met separatie. Dit doen we als volgt:

- nulmeting bij instellingen voor gesloten jeugdhulp van het aantal separaties en op basis daarvan realistische streefcijfers opstellen; inzet is 50 procent minder separaties in eerste jaar en toewerken naar nul;
- vóór 1 oktober 2018 beschikt elke instelling voor gesloten jeugdhulp over de goede voorbeelden over het terugdringen van separaties bij collega-instellingen;
- er komt een door het veld gedragen *toetsingskader 'Terugdringen Separeren en Afzonderen'* dat op termijn verbreed wordt tot terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen;
- inrichten van een registratiesysteem waarbij separaties en afzonderingen gemeld worden, vergelijkbaar met dat van de GGZ;
- het Rijk gaat in het wetsvoorstel *'Rechtspositie jongeren in gesloten instellingen'* opnemen dat afzonderingen in een specifieke separatierruimte niet toegestaan zijn.
- instellingen voor gesloten jeugdhulp zorgen ervoor dat hun medewerkers toegerust zijn voor een situatie waarin separeren niet meer is toegestaan.

Planning

Wie?	Wat?	Wanneer?
Rijk/VNG/JN/NVP/NJi/	Uitvoering actieplan pleegzorg	2018-2021
Rijk	Evaluatie wet verbetering positie pleegouders	oktober 2018
Rijk	Onderzoek financiën pleegzorg	1 juli 2018
Rijk/VNG/Branches	Bestuurlijke afspraak gezinsgerichte opvang en invoering pilots	1 januari 2019
	Regionale afspraken tussen gemeenten, instellingen en scholen over de transformatie van gesloten plaatsen naar kleinschalige voorzieningen met een beperkt beveiligingsniveau	1 januari 2019
Branches	Nulmeting separaties en afzondering	1 oktober 2018
Rijk/Branches	Goede voorbeelden verspreiden	1 oktober 2018
Rijk/Branches/IGJ	Toetsingskader afzondering/separatie	1 januari 2019
Rijk/Branches/IGJ	Invoeren registratiesysteem separatie/afzondering vooruitlopend op registratieplicht	Januari 2020
Rijk	Rechtspositiewet gesloten instellingen	Januari 2021

Actielijn 3:

Alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

Wat willen we bereiken?

Samen met OCW en het onderwijsveld werken we aan een inclusieve samenleving waarin alle kinderen optimaal kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Goed onderwijs is cruciaal voor de ontwikkeling van jongeren. Ook voor de kinderen die zorg of ondersteuning nodig hebben is het van belang dat ze onderwijs kunnen volgen op een manier die past bij hun situatie. Om kinderen hierbij te ondersteunen wordt de zorg zo dicht mogelijk bij de leefomgeving van het kind geboden (niet Uit wijken maar In wijken), bij voorkeur in de school.

Hiervoor is het nodig om de samenwerking in regionaal verband vorm te geven met alle betrokken partijen (gemeenten, zorgverzekeraars/kantoren, jeugdhulpaanbieders, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, scholen, jeugdigen en ouders). Daarnaast voeren we de afspraken uit die in het Regeerakkoord zijn opgenomen om de combinatie van zorg en onderwijs eenduidiger en eenvoudiger te regelen. Zo kan een kind blijven meedoen. Afspraak in het thuiszitterspact is dat kinderen na 2020 niet langer dan drie maanden thuis mogen zitten zonder passend aanbod uit onderwijs en/of zorg.

Elk kind heeft recht op optimale ontwikkeling

Het is een taak van gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren om zorg te dragen voor de (medisch) hulp bij het opgroeien en opvoeden van kinderen. Alle kinderen hebben recht op onderwijs.-Veel kinderen gaan naar school zonder extra zorg op school of thuis. Helaas is dit niet voor alle kinderen mogelijk. 58 % van de leerlingen in het speciaal onderwijs ontving in 2016 jeugdhulp en in het speciaal basisonderwijs was dat 47%. 1 op de 10 leerlingen in het regulier basisonderwijs ontving in 2016 jeugdhulp.-Er gaan in Nederland op dit moment ook kinderen helemaal niet naar school. Deze kinderen zijn nu vaak vrijgesteld van de leerplicht en ontvangen meestal hulp in de thuissituatie en/of in een instelling. Het zou voor de ontwikkelingskansen van een kind alleen niet uit moeten maken of een kind naar een zorginstelling (waaronder KDC) of naar een school gaat of thuis ondersteuning krijgt.

We willen dat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Voor kinderen met (ernstige) beperkingen is vrijwel altijd maatwerk nodig om passende ontwikkelingsgerichte activiteiten aan te bieden. Vaak zitten deze activiteiten tussen onderwijs en zorg in en daarmee raakt het aanbod voor deze groep aan de grenzen van zowel het onderwijs- als het zorgstelsel. Voor deze kinderen is het dus belangrijk dat er passende en flexibele onderwijs-zorgarrangementen komen waarbij het kind centraal staat. Hiervoor is het – zoals ook is opgenomen in het Regeerakkoord – nodig dat de combinatie van passend onderwijs en zorg vanuit verschillende financieringsbronnen eenduidiger en eenvoudiger geregeld wordt.

Het kind/de ouders krijgen de jeugdhulp/zorg en onderwijsondersteuning zo dichtbij mogelijk. Dit betekent nabij de eigen leefomgeving, zoveel mogelijk jeugdhulp/zorg op school. Dit vereist dat het onderwijs ondersteund kan worden met een goede zorgstructuur zodat het continuüm van onderwijs ondersteuning en zorg communicerende vaten zijn. Het kind/de ouders ervaren dat de ondersteuning op school en de ondersteuning thuis op elkaar afgestemd zijn en elkaar versterken. Dat geldt ook voor eventuele andere hulp in het gezin. Voor het kind en ouders is het duidelijk wie de verbindende contactpersoon/regisseur is. We willen dat kinderen en hun ouders en scholen geen hinder hebben van de verschillende financieringsstromen in zorg en onderwijs. Zij worden beter ondersteund in het organiseren van aansluiting onderwijs en zorg zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen.

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

Onderwijs is een logische plek voor jeugdigen en ouders om vroegtijdig steun te vragen, met name in het speciaal onderwijs. Jeugdzorgaanbieders rapporteren in de evaluatie van de Jeugdwet dat zij evenveel aansluiting hebben met passend onderwijs als voor de invoering van de Jeugdwet. Door de school nog beter te benutten als vind- en werkplaats kunnen door vroegtijdig signaleren van psychische en gedragsproblemen en waar nodig preventief te (be)handelen met oplossingsgerichte interventies – groter wordende – problemen worden voorkomen. Een goede verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp (al dan niet via een lokaal team) kan verwijzingen naar gespecialiseerde zorg terugdringen. Dit wordt ondersteund door de rondetafel gesprekken en de 24 uurssessie. In veel gemeenten zien we in het afgelopen jaar ook verbetering in de verbinding tussen onderwijs en zorg. Tegelijkertijd zien we dat in de praktijk voor een aantal scholen met leerlingen met complexe casuïstiek het ingewikkelder is geworden sinds de hervorming van de langdurige zorg en daarmee samenhangende invoering van Jeugdwet, WLZ en gewijzigde Zvw om deze zorg in onderwijstijd goed te organiseren.

Wat gaan we doen?

We gaan samen met OCW en het onderwijsveld aan de slag om er voor te zorgen dat kinderen optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Met dit doel werken wij aan:

1. Realisatie van flexibele onderwijs-zorgarrangementen

Jeugdhulpregio's spannen zich in om samen met samenwerkingsverbanden passend onderwijs te komen tot een meerjarig plan waarin zij aangeven hoe zij de inzet van onderwijsmiddelen en zorgmiddelen beter op elkaar afstemmen.

Voor samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs is het belangrijk dat partijen hun eigen en elkaars expertise erkennen en bereid zijn van en met elkaar te leren. Gemeenten en zorgaanbieders streven naar afspraken met scholen over individuele en collectieve onderwijszorg arrangementen van onderwijsondersteuning en specialistische jeugdhulp op school in goede afstemming met de zorg thuis. Gemeenten dienen bij hun inkoopbeleid ook rekening te houden met zorgbehoeften in het onderwijs en mogelijkheden te creëren voor collectieve inzet van specialistische jeugdhulp op scholen. Ook onderzoeken wij samen met het onderwijsveld en de Inspectie voor het Onderwijs of de verschillende inspectiekaders goede samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs in de weg staan.

Dit draagt voor jeugdhulp bij aan uitvoering van het regeerakkoord (zie box). We werken dit verder uit samen met het OCW en onderwijsveld. De beweging richting een bestuurlijke coalitie onderwijs-zorg die op dit moment in het veld wordt gemaakt is daarvoor interessant. We gaan gemeenten, samenwerkingsverbanden/scholen en zorgaanbieders hierbij ondersteunen met een ondersteuningsprogramma. Hierbij werken we onder andere samen met het Nji.

Combinatie van zorg en onderwijs eenduidiger en eenvoudiger regelen (Regeerakkoord)

In het regeerakkoord heeft de regering zich ten doel gesteld om de zorg voor leerlingen met complexere casuïstiek binnen een beperkt aantal onderwijsinstellingen direct uit de middelen voor zorg financieren en om de combinatie van passend onderwijs en zorg vanuit verschillende financieringsbronnen eenduidiger en eenvoudiger te regelen. Met dit doel werken maatschappelijke partners uit onderwijs en zorg samen met de ministeries en VWS en OCW samen in een project.

2. Ondersteunen van ouders en kinderen/jongeren met cliëntondersteuning en deskundige onderwijszorgconsulenten

Het combineren van jeugdhulp en onderwijs vraagt veelal om maatwerk. Om kinderen/jongeren en hun ouders en scholen zo veel mogelijk te ontlasten in de totstandkoming van individuele arrangementen voor de jeugdhulp op scholen gaan we ouders ondersteunen met cliëntondersteuning en staan deskundige onderwijszorgconsulenten zo nodig klaar in het belang van kinderen en jongeren. De aanpak hiervan wordt in samenwerking met het onderwijsveld en het ministerie van OCW uitgewerkt.

Thuiszitterspact

In 2016 werd het Thuiszitterspact ondertekend door de ministeries van OCW, VWS en JenV, PO-Raad, VO-raad en de VNG om het aantal thuiszitters omlaag te brengen: in 2020 geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zonder een passend aanbod uit onderwijs en/of zorg. De partners van het Thuiszitterspact werken in het Landelijk Thuiszittersoverleg samen met onmisbare partners als Ingrado, Gedragswerk, het NJI, Ouders en Onderwijs en samenwerkingsverbanden. De afgelopen jaren hebben zij ondersteuning geboden bij het voorkomen en oplossen van thuiszitten voor scholen, samenwerkingsverbanden en gemeenten. In 2018 zet het Thuiszittersoverleg in op preventie van thuiszitten en op samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. De praktijk staat centraal: de uitvoerende professionals worden ondersteund met elders opgedane ervaringen. De Methodische Aanpak Schoolverzuim wordt blijvend onder de aandacht gebracht bij alle betrokkenen. Ook stimuleert het Thuiszittersoverleg de ontwikkeling van onderwijs- zorgarrangementen in het regulier onderwijs met inzet van specialistische expertise, door kennisdeling en vraag-gestuurde ondersteuning in de regio. Samen met andere belangrijke partners, zoals LAKS, NVO, NCJ, onderwijsconsulenten, CCE, ouderorganisaties en gemeentes worden gezamenlijke themabijeenkomsten georganiseerd, onder meer over de mogelijkheden van maatwerk in het onderwijs. Ook wordt samengewerkt aan het terugdringen van het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a.

Naar aanleiding van het Thuiszitterspact hebben diverse regio's ook pacts gesloten, met afspraken over een regionale aanpak en betere samenwerking. De regionale aanpak gaat bijvoorbeeld over gebruik van eenduidige definities en verbetering van registratie.

Daarnaast gaat het om betere samenwerking tussen onderwijs en zorg en de verbinding met de Raad voor de Kinderbescherming en de justitiële keten.

De jeugdgezondheidszorg voert het actieplan schoolverzuim uit. Onderdeel hiervan is de inzet en verspreiding van de effectief bewezen interventie M@ZL om het ziekteverzuim in het onderwijs terug te dringen.

Voor de zomer zullen de minister van VWS en de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media een brief aan de Tweede Kamer sturen over hun ambities op het gebied van de combinatie van onderwijs en zorg.

Actielijn 4:

Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Wat willen we bereiken?

De overgang naar volwassenheid (18-/18+) kan voor kwetsbare en minder zelfredzame jongeren bijzonder lastig zijn, zeker als zij een ondersteunend vangnet missen. De grijze gebieden tussen wetten maakt bovendien dat zij niet altijd de zorg, hulp of ondersteuning krijgen die nodig is. Door te zorgen voor een warme overdracht met passende zorg en ondersteuning en door domeinoverstijgend te werken, kunnen deze jongeren beter worden geholpen. Het vraagt een tijdige voorbereiding op zelfstandigheid (via toekomstplan, mentoren of coaches, ondersteuning van uit eigen netwerk of familie) en inzet van gemeentelijke instanties bij het vinden van passende en betaalbare huisvesting en ondersteuning van deze jongeren bij de overgang van school naar werk. De oplossing van het probleem vraagt bovenal samenwerking van betrokken partijen.

Concreet willen we bereiken:

- Elk pleegkind heeft recht om minimaal tot het 21^e jaar in een pleeggezin te wonen.
- Zelfredzame jongvolwassenen met ondersteuning op maat: vanaf 2020 is iedere jongere die zorg krijgt, een instelling verlaat dan wel in een pleeggezin woont merkbaar beter voorbereid op de overgang naar volwassenheid, met afspraken op maat (vastgelegd in een integraal [‘toekomstplan’](#)). Op deze manier willen we minder zelfredzame jongeren begeleiden in hun weg naar huisvesting, onderwijs, werk of andere zinvolle dagbesteding en het behoud daarvan.
- Soepele overgangen in ondersteuning en zorg: iedere jongere die dat wil, kan in zorg blijven bij een vertrouwde zorgverlener en ondervindt geen belemmering om zorg en ondersteuning op maat te krijgen.
- De bestaande mogelijkheden van verlengde jeugdhulp willen we beter benutten.

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

In de evaluatie van de Jeugdwet wordt geconstateerd dat veel gemeenten de mogelijkheden van de decentralisaties nog onvoldoende benutten en nog onvoldoende domeinoverstijgend werken om continuïteit van zorg te bieden aan kwetsbare jongeren die 18 jaar worden. De ondervraagde jongeren geven zelf aan dat ze zich onvoldoende voorbereid voelen op zelfstandigheid. Ook gemeenten ervaren de overgang van 18- naar 18+ als een lastig knelpunt. Een meerderheid van de ondervraagde maatschappelijke organisaties en hulpverleners ziet dat de overgang van 18- naar 18+ niet zonder problemen verloopt.

Social Impact Bond: vernieuwende aanpak gemeenten om te sturen op maatschappelijke doelen en resultaten

De gemeenten Enschede, Eindhoven, Hengelo, Utrecht, Leiden en Amsterdam helpen jongvolwassenen (16-27 jaar) in een kwetsbare positie op weg naar zelfstandigheid door middel van de Social Impact Bond (SIB) jongvolwassenen. Dat doen ze samen met maatschappelijke organisaties, private investeerders, Deloitte en het NJI. Een SIB is een innovatief financieel instrument dat gebruikt wordt om gezamenlijk maatschappelijke vraagstukken op te lossen met een publiek-private samenwerking. De zes gemeenten lopen voorop in deze nieuwe manier van samenwerken.

De gedachte achter deze, door een Britse systematiek geïnspireerde aanpak, is om vooraf de gewenste effecten te benoemen voor deelnemende jongvolwassenen via meetbare indicatoren zoals het krijgen van een baan, zelfstandige woonruimte of het behalen van een diploma en hieraan een financiële waarde toe te kennen. Wanneer de afgesproken resultaten gehaald worden, zijn er alleen maar winnaars. De jongeren vinden hun plek in de samenleving, de gemeente heeft minder zorgkosten en investeerders ontvangen rendement over hun investering. In Nederland zijn sinds 2013 circa 10 SIB's opgezet, het merendeel met gunstige uitkomsten voor zowel inwoners als gemeenten. De eerste SIB rondom het thema werkloosheid in Rotterdam was zeer succesvol. 59 procent van de jongeren zijn sneller dan verwacht uitgestroomd naar werk, opleiding of eigen bedrijf.

Wat gaan we doen?

1. Pleegzorg standaard verlengen naar 21 jaar

Pleegkinderen moeten gebruik kunnen maken van de hulp en ondersteuning van het pleeggezin zo lang als ze dit nodig hebben. Het enkele feit dat ze 18 jaar worden mag geen belemmering zijn. Om pleegkinderen in staat te stellen het gezin pas te verlaten als ze daar aan toe zijn, doen we het volgende:

- we zijn in gesprek met gemeenten en Jeugdzorg Nederland om bestuurlijk te regelen dat met ingang van 1 juli 2018 pleegzorg standaard tot het 21^e jaar ingezet wordt (tenzij ouders en pleegkinderen dat niet willen) en zo nodig tot het 22^e of 23^e jaar;
- het Rijk verkent, in navolging van de bestuurlijke afspraak, op welke wijze de Jeugdwet aangepast dient te worden, zodat dit ook wettelijk geborgd wordt.

2. Kwetsbare jongeren standaard begeleiden in de overgang naar volwassenheid

Een goede en vooral tijdige voorbereiding op de overgang naar volwassenheid is essentieel.

Wanneer jongeren 18 jaar worden laten we ze niet los tot ze de basis op orde hebben.

Gemeenten en rijksoverheid ondersteunen partners bij de volgende acties:

- vanaf 2020 is *iedere* minder zelfredzame jongeren die een instelling verlaat of in een pleeggezin woont merkbaar beter voorbereid op de overgang naar volwassenheid. Een integraal **'toekomstplan'** met afspraken op maat is hierbij een belangrijk hulpmiddel om ervoor te zorgen dat jongeren en professionals met elkaar in gesprek gaan over de wensen en mogelijkheden van de jongeren. Het Rijk zorgt dat er adequate ondersteuning is voor jeugdhulpprofessionals, gemeenten en andere maatschappelijke partijen, bijvoorbeeld met de ontwikkeling van een richtlijn voor een goede integrale voorbereiding van jongeren waarin ook de inzet van het toekomstplan vervat is;
- professionals laten minder zelfredzame jongeren niet los als jongeren niet beschikken over een sociaal netwerk met tenminste 1 volwassene begeleider, opleiding, werk en inkomen, huisvesting en indien nodig verdere zorg, zodat deze kwetsbare jongeren veilig zelfstandigheid en volwassenheid kunnen gaan ontdekken;
- ketenpartners maken duidelijke afspraken over hun onderlinge verantwoordelijkheden richting de jongere en ouders. Duidelijk is wie een regierol heeft om de jongere te ondersteunen.

3. Versoepelen van de 'overgangen' in zorg

Voor continuïteit van zorg en ondersteuning is het bij de overgang van Jeugdwet naar Wmo, WLZ of Zvw noodzakelijk dat deze wetten ruimte bieden om een passend en doorlopend aanbod rond jongvolwassenen te organiseren. Wanneer de systeemwereld een belemmering vormt zal het Rijk eventuele knelpunten die voortkomen uit wet- en regelgeving zoveel mogelijk wegnemen.

VWS maakt met betrokken partijen afspraken over de volgende acties:

- gemeenten, zorgverzekeraars en zorgaanbieders zorgen voor de aansluiting tussen JW en Zvw bij een doorlopende behandeling. Zij zorgen ervoor dat het ingekochte aanbod vanuit deze domeinen op elkaar afgestemd wordt, zodat jongeren, wanneer zij dit willen en het vanuit oogpunt van de behandeling wenselijk is, kunnen blijven bij hun vertrouwde ggz-hulpverlener;
- gemeenten, het CIZ en zorgaanbieders werken nauw samen in de ondersteuning van jongeren en hun ouders bij een goede doorgeleiding naar passende zorg of ondersteuning vanuit de WLZ, bijvoorbeeld in het vinden van en woonvoorziening voor jongeren met een licht verstandelijke beperking. Door een tijdige voorbereiding kan een aanvraag voor een WLZ-indicatie ruim voor de 18e verjaardag worden ingediend;

- gemeenten benutten de ruimte in de Jeugdwet en de Wmo om een doorlopend en ontwikkelingsgericht zorgarrangement te organiseren. Jongeren worden niet geconfronteerd met onnodige veranderingen, enkel om het feit dat ze 18 jaar worden of dat er administratieve schotten tussen budgetten gehanteerd worden;
- zorgaanbieders en zorgverzekeraars maken afspraken over een warme overdracht en continuïteit van medische zorg voor jongeren met een chronische aandoening die 18 jaar worden;
- zorgaanbieders bieden aan jongeren van 16 tot 23 jaar meer ontwikkeling- en systeemgerichte hulp. Ook zetten GGZ-behandelaren in op verdere implementatie van de [richtlijn transitiepsychiatrie](#) en delen van kennis en expertise hierover;
- gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken, om te voorkomen dat kwetsbare jongeren voor wie het nodig is om de GGZ-behandeling nadat ze 18 jaar zijn geworden voort te zetten, dit niet doen omdat zij het eigen risico en de premie voor de zorgverzekering niet kunnen betalen. Daarnaast is aandacht voor inzet van instrumenten als schuldhulpverlening en preventieve voorlichting bij het ondersteunen van jongvolwassenen op hun weg naar (financiële) zelfstandigheid.

JongvolwassenenTop & Manifest: integrale aanpak binnen sociaal domein

Maatschappelijke partners vanuit de domeinen zorg, onderwijs, arbeidsmarkt en veiligheid, gemeenten, de ministeries van VWS, SZW, OCW en JenV zijn samen aan de slag met de aanpak ‘Samen, slim en slagvaardig kansen creëren voor minder zelfredzame jongeren.’²¹ Op de Jongvolwassenentop van 27 november 2017 hebben bestuurders van alle betrokken partners hiervoor een manifest opgesteld met een regionale en landelijke aanpak. Het manifest heeft als doel om jongeren van 16 tot 27 jaar op een integrale manier te ondersteunen, zodat zij binnen hun eigen mogelijkheden zo duurzaam mogelijk kunnen participeren in de maatschappij.

De departementen voeren gezamenlijk met betrokken partners het manifest uit dat een eigenstandige sturing kent. De aanpak van het Manifest is geborgd in het Interbestuurlijk Programma (IBP). Daarin is aangegeven dat kansen creëren voor kwetsbare jongeren één van de twaalf thema’s is binnen de ambitie “Merkbaar beter in het sociaal domein”. Met jeugdhulpverlening, gemeenten en maatschappelijke organisaties zorgen we voor een merkbaar betere uitvoering via een integrale en lerende aanpak op wonen, werk, inkomen, school en zorg. Kennisorganisaties ondersteunen en versterken de regionale aanpak vanuit een landelijke agenda. Het Rijk committeert zich aan de zogenoemde ‘Rijksopgaven’, waarbinnen de knelpunten die voortvloeien uit wet- en regelgeving benoemd en zoveel mogelijk worden weggenomen.

²¹ Voor inhoud van het Manifest Samen Slim Slagvaardig kansen creëren zie [samenvatting](#) en [werkdocument](#).

4 Verlengde jeugdhulp en leeftijdsgrens Jeugdwet

Op verzoek van het lid van de Tweede Kamer mevrouw Bergkamp heeft de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) een advies in voorbereiding over de onderbouwing van de verschillende leeftijdsgrenzen voor jeugdigen in de volksgezondheid en zorg. De RVS zal de in de Jeugdwet gehanteerde leeftijdsgrens van 18 jaar expliciet in haar advies betrekken. Het advies wordt vóór de zomer van 2018 verwacht. Mede op basis van dit advies gaan we samen met (organisaties van) jongeren en andere betrokken partners verkennen of beter benutten van de bestaande mogelijkheden van verlengde jeugdhulp ('doorloopregeling') of aanpassing van de Jeugdwet een bijdrage kan leveren aan een soepeler overgang naar een zelfstandig bestaan.

Planning

Wie?	Wat?	Wanneer?
Rijk/VNG/JN Rijk	Invoering bestuurlijke afspraak verlengde pleegzorg Wijziging Jeugdwet verlengde pleegzorg	1 juli 2018 1 januari 2020
VWS/JenV	Advies leeftijdsgrenzen RVS Verkenning verlengde jeugdhulp/aanpassing Jeugdwet	juni 2018 dec 2018
BJGZ/gemeenten	Implementatie werkwijze om basisbehoeften jongeren te borgen (toekomstplan)	2019
VWS/JenV	Maatregelen aansluiten JW met Wmo, WLZ en Zvw	2018-2019
Koepels/ kennisinstellingen VNG/ gemeenten	Ondersteuning van professionals en Regionale agenda 2019-2022 in werking	2018-2021 2019

Actielijn 5:

Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Wat willen we bereiken?

We willen dat kinderen die worden bedreigd in hun ontwikkeling eerder en beter worden beschermd. Om dat te realiseren dienen professionals die (in vrijwillig kader) betrokken zijn bij de zorg of begeleiding van kinderen (lokaal team/eerstelijns jeugdhulp, onderwijs, huisarts, GGZ, Kinderdagverblijven) risico's die de ontwikkeling van kinderen bedreigen kunnen signaleren en weg nemen.²² Veiligheid is ieders zorg. Zorg en veiligheid gaan altijd samen.

Waar de lokale teams een ontwikkelingsdreiging vermoeden worden gezinnen actief benaderd en waar ouders blijvend hulp nodig hebben worden zij zo nodig duurzaam door het lokale team ondersteund. Waar de ontwikkelingsbedreigingen ernstig worden en/of ouders onvoldoende gemotiveerd kunnen worden om hiermee aan de slag te gaan, kunnen lokale teams een aanvullend beroep doen op organisaties zoals Veilig Thuis (VT), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en de Gecertificeerde Instellingen (GI). Deze organisaties werken ieder vanuit hun eigen rol samen om zo snel mogelijk zorg te dragen voor een adequate interventie en het wegnemen van de geconstateerde ontwikkelingsbedreigingen en risico's. Ouders worden daarbij goed voorgelicht over hun rechtspositie en over het recht hulp te weigeren zolang er geen kinderbeschermingsmaatregel is opgelegd.

Het lokale team is de meest constante factor in de begeleiding van de gezinnen. Expertise van GI's, VT en RvdK wordt tijdelijk toegevoegd. Zo nodig wordt zo kort mogelijk een beschermingsmaatregel ingezet.

Kinderen moeten, wanneer dat nodig is, er op kunnen vertrouwen dat er altijd een jeugdbeschermer of jeugdreclasserder beschikbaar is.

²² Voor de leesbaarheid wordt in het vervolg gesproken van lokaal team, waar ook eerstelijns jeugdhulp bedoeld wordt.

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

De evaluatie van de Jeugdwet laat zien dat kwetsbare gezinnen met structureel complexe problemen vaak moeilijk bereikt worden. De samenwerking tussen instellingen op gebied van veiligheid is verbeterd (o.a. de jeugdbeschermingstafels), maar het ontbreekt nog aan een gezamenlijkheid in de organisatie van werkprocessen en risicotaxaties. Uit enquêtes onder bestuurders/professionals van Veilig Thuis en GI's en uit groepsgesprekken komt het beeld naar voren dat de signalering door lokale teams goed wordt opgepakt maar dat het tijdig signaleren en oppakken van complexe problematiek met een verhoogd risico op onveiligheid minder goed verloopt. Zowel door lokale teams als de gecertificeerde instellingen (GI's) worden in de praktijk vormen van bemoeizorg of 'drang' ingezet om gezinnen, waarbij zorgen zijn over het onbedreigd opgroeien van kinderen, te motiveren alsnog hulp in vrijwillig kader te aanvaarden. De wetsevaluatie roept de vraag op of toepassing van drang door de GI's wenselijk is. Bij de onafhankelijkheid van de GI's zouden vraagtekens kunnen worden gezet en de inzet van jeugdbeschermers in dit stadium zou verwarring kunnen wekken bij ouders en jeugdigen over hun juridische bevoegdheden.

Mede vanwege de eisen die voortvloeien uit internationale verdragen geldt een certificeringsplicht voor GI's. Het verdient volgens de onderzoekers aanbeveling om te zoeken naar methoden waarin de kwetsbaarheden van de certificering bij verlies van certificaat of uitvoering door een andere GI worden ondervangen. De inspectie heeft aangegeven dat de certificerende instantie - het Keurmerk Instituut - haar taken naar behoren uitvoert.

De samenwerking tussen partijen verbetert. Wel geven gemeenten aan dat de samenwerking met de jeugdstrafrechtorganisaties achterblijft. Ook constateren de onderzoekers dat de benodigde jeugdhulp die in het kader van een dwangmaatregel noodzakelijk wordt geacht niet altijd (tijdig) beschikbaar is.

Wat gaan we doen?

1 We korten de jeugdbeschermingsketen in. Betere samenwerking, minder overlap en gedeelde afwegingscriteria verhogen de snelheid in de keten.

Wat gaan we concreet doen?

- VT, RvdK, en GI stellen samen met de kennisinstituten en de lokale teams een gemeenschappelijk afwegingskader vast voor het beoordelen van bedreigingen in de opvoedsituatie van kind en gezin.
- GI's, VT en RvdK en lokale teams dringen de doorlooptijd terug. Het gaat dan om de tijd tussen een geconstateerde bedreiging en de start van de uitvoering van de beschermingsmaatregel. Zij doen dit door:
 - zo veel mogelijk parallel te werken en een gezamenlijke triage toe te passen in plaats van volgtijdig en ieder met een eigen instrumentarium de situatie te beoordelen;
 - overlap in taken en werkzaamheden weg te nemen, en;
 - eerder ingrijpen bij gezinnen indien de opvoedsituatie en de veiligheid van kinderen niet (snel genoeg) verbetert.Deze aanpak wordt in een aantal pilots uitgewerkt en getest. Waar nodig passen we de regels en protocollen aan. Bestuurlijk committeren de ketenpartners zich aan het expliciteren en realiseren van de benodigde experimenteerruimte. De regio's nemen het voortouw om een plan van aanpak voor het experiment in deze regio's op te stellen.
- Een onderzoek starten naar de organisatie van de 'jeugdbeschermingsketen' en de effectiviteit daarvan. Wat zijn de effectieve factoren/'good practices'?
- Het ondersteunen van pilots gericht op samenwerking tussen de jeugdbeschermer en een sociaal psychiatrisch verpleegkundige, die een screening kan doen naar de problematiek van de ouder die invloed kan hebben op de ontwikkeling van het kind en zo nodig kan doorgeleiden naar de volwassen GGZ.

2. Samen met de lokale teams gaan we situaties die onveilig zijn voor kinderen eerder en effectief te lijf. Wanneer jeugdhulp nodig is, komt deze snel beschikbaar.

Het lokale team moet beschikken over voldoende kennis en vaardigheden voor het signaleren en aanpakken van problemen die kinderen kunnen schaden. Belangrijk hierbij is dat er binnen iedere regio helderheid komt over wat van een lokaal team verwacht mag worden in het signaleren en aanpakken van onveilige opvoedsituaties en wat aanvullend door gespecialiseerde instellingen (VT, RvdK, GI), ingezet wordt.

Wat gaan we concreet doen?

- Voor de uitwerking van deze actielijn wordt aangesloten bij de aanpak zoals beschreven bij actielijn 1, waaronder: het verzamelen van goede voorbeelden en inzetten van expertise vanuit gespecialiseerde zorg, het opstellen van een gedeeld beeld over de taken van het lokale team, het uitdiepen van de specifieke rol van dit team en de benodigde deskundigheid en het opstellen van een veldnorm voor de werkwijze van het lokale team.

3. Ouders, jongeren en kinderen kennen hun rechtspositie op het snijvlak van vrijwillig en gedwongen kader.

We bewegen ouders zelf de regie te nemen om zorg te dragen voor een gezonde ontwikkeling van hun kind(eren) en bieden daarbij passende hulp en ondersteuning. Daarmee voorkomen we een maatregel voor jeugdbescherming. Hiervoor voeren we gesprekken met ouders over wat kinderen nodig hebben om zich veilig te voelen en zich te kunnen ontwikkelen. Soms zullen we stevige grenzen moeten trekken. We zetten specifieke gespreksvaardigheden en een specifieke attitude in om ouders alsnog te motiveren tot hulpverlening in vrijwillig kader. Professionals zijn duidelijk over de consequenties van het niet nakomen van afspraken. De professional stelt ouders in staat steeds de afweging te maken hun vrijwillige medewerking te beëindigen. In dat geval zal de professional de Raad voor de Kinderbescherming vragen een onderzoek naar een mogelijke ondertoezichtstelling in gang te zetten. Om een dergelijke maatregel te voorkomen is specifieke expertise in of nabij de lokale teams beschikbaar. Deze taak is niet voorbehouden aan een specifieke instelling. Wanneer een medewerker van een GI hiervoor wordt ingezet moet duidelijk zijn dat zijn inzet zich richt op het motiveren van ouders om alsnog de aangegeven grenzen te respecteren en de noodzakelijke hulp daarbij te accepteren. Jeugdbeschermingsexpertise wordt dan preventief ingezet.

Wat gaan we concreet doen?

- Professionals informeren ouders en kinderen in begrijpelijke taal over hun rechten en plichten. Ouders kunnen gebruik maken van diensten van cliëntondersteuners.
- De VNG en het Rijk beleggen een werkconferentie over de invulling door de GI's van de preventieve jeugdbescherming in de praktijk.

4. Ouders en kinderen betrekken we altijd bij onze beslissingen. Met het actieplan waarheidsvinding zorgen we voor goed onderbouwde besluiten.

Kinderbeschermingsmaatregelen zijn maatregelen die diep ingrijpen in het leven van ouders en kinderen. Het is onvermijdelijk dat ouders en kinderen het niet altijd eens zijn met opgelegde maatregelen. De opgave van het Actieplan Waarheidsvinding ter uitvoering van de motie Bergkamp²³ is verbetering van de uitvoering van artikel 3.3 Jeugdwet: *het volledig en naar waarheid aanvoeren van de van belang zijnde feiten in rapporten en verzoekschriften van de Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen.*

Het gaat niet alleen gaat om de juiste weergave van feiten in rapportages. Het gaat ook om de bejegening van ouders en kinderen en de attitude van de professionals in het jeugdbeschermingsproces vanaf een melding bij Veilig Thuis, de start van het raadsonderzoek, tot de beëindiging van de maatregel. Het LOC organiseerde diverse regiobijeenkomsten en leverde input voor het actieplan (zie www.loc.nl). Veel partijen waren daarbij betrokken: ouderorganisaties, jongeren, RvdK, Jeugdzorg Nederland/GI's, Veilig Thuis, Rechtspraak etc.

We gaan zorgen voor:

- een kwalitatief goed feitenonderzoek: rapportages die transparant en navolgbaar zijn voor ouders en kinderen. Op die manier kunnen we ingrijpende beslissingen onderbouwen en uitleggen;
- het verbeteren van de communicatie en samenwerking tussen ouders en kind en professionals;
- het beter benutten van de ondersteuning voor ouders en kinderen.
- Het Actieplan Waarheidsvinding wordt eind mei 2018 aan de Tweede Kamer aangeboden.

²³ Kamerstukken II 2013/14, 33619, nr. 13

5. Gemeenten en justitie organisaties werken samen om jeugdhulp ook in gedwongen kader tijdig in te zetten.

In de evaluatie wordt geconstateerd dat de jeugdhulp die in het kader van jeugdbescherming of het jeugdstrafrecht noodzakelijk is niet altijd of niet tijdig beschikbaar is. Jongeren moeten soms wel een jaar wachten op de interventie die de rechter oplegt. Voor een geloofwaardig justitieel ingrijpen is de tijdige beschikbaarheid van die interventie een harde voorwaarde. Zorgverleners, slachtofferinstanties, politie, reclassering, Raad van de Kinderbescherming, gemeentevertegenwoordigers, school en jeugdhulp delen informatie over de jeugdige delinquenten, het gezin, het slachtoffer en de sociale omgeving. Daarmee bepalen zij wat het risico is voor herhaling en maken zij een plan op maat: het 'omgevingsadvies'. Daarvoor gaan we het volgende doen:

- in elke regio voeren RvdK, 3RO (adolescentenstrafrecht), GI en gemeenten jaarlijks overleg over het type jeugdhulp dat partijen nodig hebben in het gedwongen kader (en in het bijzonder de hulp die de rechter in strafrechtelijk kader noodzakelijk acht) en welke vorm of inrichting van jeugdhulp daar goed bij aansluit;
- de Raad voor de Kinderbescherming stemt de in te zetten hulp af met de gemeente, zowel in de adviesfase als ook nadat het vonnis is gewezen;
- bij deze aanpak sluiten wij aan bij de regionale aanpak van wachtlijsten en wachttijden, zoals beschreven in het onderdeel 'Jeugdhulp dichtbij het kind';
- gemeenten en de strafrechtketen zetten het omgevingsadvies in om jongeren die strafrechtelijk worden aangepakt niet alleen te straffen maar ook beter te helpen om op het goede pad te blijven.

6. Er is altijd een jeugdbeschermer of jeugdreclasserder beschikbaar wanneer de rechter een maatregel oplegt.

Jeugdbescherming en jeugdreclassering moeten te allen tijde geborgd zijn. Naast de mogelijkheid van subsidiëren (in plaats van aanbesteden) is door de subcommissie jeugd van de VNG een advies aangenomen bestaande uit zes afspraken om de continuïteit te borgen.

We starten daarvoor de volgende acties:

- a. samen met de VNG de zes afspraken voor duurzame continuïteit borgen bij de 42 jeugdregio's, waar nodig faciliteren;
- b. aanpassen van wet- en/of regelgeving om gerechtelijke procedures voor vervanging van een GI te vereenvoudigen zodat in voorkomende gevallen kinderen op korte termijn door en andere GI begeleid kunnen worden.

Planning

Wie?	Wat?	Wanneer?
Rijk/VNG/JZNL/GI's/ RvdK/VT/wijkteam	Pilots verbeteren jeugdbeschermingsketen	Eind 2019
Rijk	Uitvoeren onderzoek	zomer 2020
Rijk, NJI, VNG, Movisie, gemeenten, Associatie Buurteam, RvdK, GI. JZNL, e.a.	Meer eenheid en grotere effectiviteit lokale teams (inclusief borgen 'veiligheidsexpertise)	Zie actielijn 1
Instellingen/Jeugdzorg Nederland/ gemeenten	Verbeteren informatievoorziening cliënt bij inzet van jeugdbeschermingsexpertise ter voorkoming van een maatregel	Herfst 2018
Rijk i.s.m. VNG ouderorganisaties, instellingen	Actieplan Waarheidsvinding naar TK Uitvoeren actieplan	Mei 2018 t/m 2022
Gemeenten, RvdK, GI JenV, uitvoeringsorganisaties justitie, GI's, volwassenreclassering en gemeenten	Afspraken inkoop jeugdhulp gedwongen kader Uitvoeren pilots omgevingsadvies in het kader van jeugdstrafrecht	Eind 2018 Najaar 2018
VNG/gemeenten	Borgen afspraken voor duurzame beschikbaarheid	Eind 2018
Rijk	Aanpassen wet- en/of regelgeving gerechtelijke procedures	1 januari 2020

Actielijn 6:

Investeren in vakmanschap

Wat willen we bereiken?

- Professionals zijn het kapitaal van de jeugdhulp. Professionals dragen zonder vooroordeel een aantal basiswaarden uit: respect, betrokkenheid en transparantie. Ze staan naast de kinderen, jongeren en opvoeders en vanuit hun behoefte werken ze samen met andere betrokkenen die een bijdrage leveren. Professionals zijn trots op hun vak en de bijdrage die ze vanuit hun specifieke expertise leveren in verbinding met anderen. Om hieraan te voldoen, in een veranderende samenleving waarin de zorg voor jeugd in de schijnwerpers staat, is gezamenlijk investeren in kennis, tijd, ruimte, een lerende omgeving voor professionals en een veilige omgeving een randvoorwaarde.
- Professionals zijn lerende professionals. Zij willen elke dag beter worden in hun vak om de in dit programma beschreven doelen te bereiken en ook daarna steeds beter te worden in de hulp aan kinderen.
- Professionals die voldoende ruimte ervaren door minder verantwoordings- en regeldruk om autonoom te kunnen handelen in het belang van het kind en gezin.
- Een gezonde arbeidsmarkt voor (jeugd)professionals.

Wat leert de Evaluatie jeugdwet?

Uit de evaluatie komt naar voren, dat het transformatiedoel ‘meer ruimte voor professionals’ in de praktijk nog niet wordt waargemaakt. De ruimte die de wet biedt, wordt volgens de onderzoekers beperkt door de ruimte van de gemeente om een eigen verantwoordings- en administratief systeem te hanteren. Ze adviseren daarom diversiteit van gemeentelijke regelingen en toezichtarrangementen fors te beperken.

Uit de evaluatie van de beroepsgroepen “De stem van de professionals”²⁴ komt eveneens naar voren dat professionals in hun werk belemmerd worden door bureaucratie en de regel- en verantwoordingsdruk en de verschillende eisen die hieraan gesteld worden; zij ervaren niet dat ze meer ruimte hebben dan voorheen om de juiste hulp te bieden.

Uitkomsten ronde tafels

De ronde tafels bevestigen dit beeld. Naast minder regel- en verantwoordingsdruk is vooral het voeren van de goede inhoudelijke dialoog tussen jeugdhulpaanbieders, professionals en gemeenten van belang. Zodat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld en vertrouwen kan ontstaan.

“Autonomie is de, binnen de geldende (ethische) normen, aanwezige professionele bewegingsruimte om naar eigen oordeel maatwerk te kunnen leveren”

Daarbij gaat het niet alleen om de individuele professional, maar ook om de samenwerking tussen professionals in teams en netwerken. Het is niet reëel om alles te verwachten van individuele professionals (breed kijken, goed triageren, zelf hulp verlenen, naar veiligheid kijken). Een deel van het beoogde resultaat wordt geleverd door het collectief van professionals waar verschillende expertises zijn vertegenwoordigd. Teamontwikkeling en individuele ontwikkeling gaan hand in hand. Verder is in de ronde tafels een aantal malen het dreigend tekort aan jeugdhulpprofessionals aan de orde gekomen.

²⁴ <https://professionaliseringjeugdhulp.nl/assets/pdf-overig/PJJ-1803-Evaluatie-jeugdwet-digitaal-def.pdf>

Wat gaan we doen?

1. Professionals ondersteunen in hun vakmanschap door:

a. Het opstellen en uitvoeren van een nieuw actieplan “*Vakmanschap Jeugdprofessionals*”

Dit actieplan start medio 2019 en komt in de plaats van het lopende programma PPI&J (Programma Professionalisering Jeugdhulp & Jeugdbescherming). Het nieuwe plan richt zich op professionalisering in de volle breedte van de werkzame professionals in de jeugdhulp. Met als centraal uitgangspunt dat gewerkt wordt met wat kinderen, jongeren en hun ouders belangrijk vinden, vanuit een zo gelijkwaardig mogelijke relatie en dat ze daadwerkelijk beter geholpen worden. En waarbij jeugdprofessionals de mogelijkheid en ruimte krijgen om te investeren in hun vakmanschap. Met het actieplan wordt de beweging verder op gang gebracht die met het Programma PPI&J reeds is ingezet.

Het actieplan wordt uitgevoerd door een op te richten nieuw samenwerkingsplatform “Vakmanschap Jeugdprofessionals”.²⁵ Het is de bedoeling dat beroepsverenigingen, brancheorganisaties (waaronder BGZI), SKJ²⁶, gemeenten, onderwijs en opleidingsinstellingen²⁷, cliëntorganisaties en kennisinstellingen hier onderdeel van uitmaken. Evenals de VNG en het Rijk²⁸. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid (doorvertaald naar wie welke zaken oppakt), wordt onder meer gewerkt aan de volgende opgaven:

- Professionals ondersteunen bij het werken volgens de gemeenschappelijke basiswaarden, die voortvloeien uit de transformatiedoelen van de Jeugdwet en de benodigde cultuurverandering. Dit betekent o.a. een cliëntgerichte bejegening. Hierbij is het bijvoorbeeld van belang dat professionals verantwoorde afwegingen maken in een normatief geladen kader. Verder het versterken van eigen kracht en zelfregie, bevorderen van veiligheid, werken vanuit een integrale blik, samenwerken (gericht op teamresultaat) en een leven lang leren en reflecteren.
- Realiseren van een lerende omgeving voor professionals met samen leren doen wat werkt en hierover afspraken maken (zie onderstaande afbeelding). Een praktijk die leren verbindt aan handelen. Centraal hierbij staat: steeds beter willen worden, benutten en doorontwikkelen van kennis, van elkaar leren en reflectie van de client. We willen dit regionaal en landelijk organiseren. Het onderzoek “*ketenbreed leren en werken aan tijdige inzet van passende hulp*” is hier een voorbeeld van. Bij dit onderzoek wordt geleerd van complexe casussen, waarbij o.a. weinig voorkomende en zeer intensieve specialistische jeugd hulp is ingezet.
- Ontwikkeling benodigde duale beroepsidentiteit; dit is enerzijds het beroep waarvoor de professional is opgeleid (bijv. sociaal werker, psycholoog, pedagoog, psychiater etc.) en anderzijds de identificatie met het werken met jeugd en gezinnen en de daarbij behorende gezamenlijke basiswaarden en vaardigheden.
- Gemeenten en zorgaanbieders helpen bij het maken van een vertaalslag naar het effect van het opdrachtgeverschap en inkoopbeleid van de gemeenten op de ruimte voor de professionals. Partijen zien het belang van investeren in professionalisering en beseffen dat ze een rol en verantwoordelijkheid hebben om de beoogde kwaliteit te waarborgen.
- Verbreding en verdieping op de specifieke rol en deskundigheid van (jeugdhulp) professionals in de lokale teams/eerste lijn.
- Het zorgen voor een blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum (zie b)

²⁵ Voorlopige werktitel.

²⁶ SKJ: Stichting Kwaliteitsregister Jeugd.

²⁷ Vertegenwoordigd door de MBO-raad, Vereniging van Universiteiten (VSNU), Vereniging Hogescholen (VH) en de Nederlandse Raad voor Trainingen en Opleidingen (NTR).

²⁸ De governance van dit samenwerkingsplatform wordt nog nader uitgewerkt.

Cliëntgericht werken: Tips van kinderen, jongeren, jongvolwassenen, (pleeg)ouders en professionals voor nog betere hulp!

Een van de sleutels tot succes is het samen met kinderen, jongeren, jongvolwassenen en (pleeg)ouders zoeken naar oplossingen voor de hulpvraag, en ook samen aan die oplossingen bijdragen. Wat vraagt dat in de praktijk van jeugdhulpverleners en cliënten? Wat heb je (van elkaar) nodig om samen te komen tot een goede aanpak. De sleutels zijn adviezen van cliënten en professionals. De sleutels kunnen worden ingezet om met collega's in gesprek te gaan over wat voor kinderen, jongeren, jongvolwassenen en (pleeg)ouders belangrijk is in de hulpverlening. En over wat dat van de professional vraagt als het gaat om bejegening, communicatie en houding. Er zijn filmpjes hierover beschikbaar en zgn. sleutel-kaarten voor jongeren, kinderen, jong volwassenen, ouders en professionals.

Voorbeeld van een sleutelkaart bij jongvolwassenen:

- Als je met mij praat en niet over mij, voel ik mij gehoord
- Zet meer ervaringsdeskundigen in in de jeugdhulp
- Geef ons meer en betere voorlichting over 18-/+
- Investeer in vaste gezichten en contactpersonen
- Werk samen met mij, niet voor mij
- Probeer open te staan voor nieuwe werkwijzen
- Laat de communicatie aansluiten bij mijn niveau
- Probeer open te staan voor feedback

www.professionaliseringjeugdhulp.nl/aanbieders-en-werkgevers/themas/samen-beter-beter-samen/clientgericht-werken/sleutels-voor-clientgericht-werken-2/

Het totale jeugdlandschap en haar ontwikkeling

EBP = Evidence Based Jeugdhulp = Bieden van goede jeugdhulpactiviteiten die vervangen worden als wetenschap laat zien dat het beter kan

b. Het zorgen voor een blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum (inclusief bij- en nascholing, waaronder “training on the job”) voor de huidige en nieuwe jeugdprofessionals

Het is van belang dat de huidige en toekomstige jeugdprofessionals over de benodigde kennis, beroepshouding en vaardigheden beschikken om te werken in een transformerende jeugdsector. Daarvoor is het nodig dat zij zich permanent blijven ontwikkelen en dat ook de inrichting van de opleidingen en het bij- en nascholingsaanbod hierop aansluit. Om dit te realiseren zal het samenwerkingsplatform “Vakmanschap Jeugdprofessionals” waar nodig verbindingen leggen met een aantal trajecten, die al in het onderwijsveld lopen.

Eén traject is het aanbieden van verkorte kwalificerende trajecten voor zij-instromers via (deel) certificaten van (beroepsgerichte) onderdelen van opleidingen in het mbo. Verder het onlangs door de minister van OCW met de MBO-raad gesloten bestuursakkoord²⁹ met onder meer aandacht voor leven lang ontwikkelen en het versterken van de praktijkcomponent in de opleidingen. Dit biedt ook voor de jeugdhulp kansen om regionale vraagstukken samen met het onderwijs op te pakken. In het hoger onderwijs betreft het in ieder geval experimenten vraagfinanciering en flexibilisering. Daardoor kunnen opleidingstrajecten variëren en op maat worden ingericht voor de student. Bij de uitwerking van deze trajecten worden de door het samenwerkingsplatform “Vakmanschap Jeugdprofessionals” geformuleerde gezamenlijke basiswaarden en vaardigheden³⁰ waar mogelijk benut.

2. Snoeien in de regels en bureaucratie voor professionals door de uitvoering van het programma “Aanpak Regeldruk”

Veel administratieve lasten zijn vermijdbaar. Voor de aanpak daarvan zijn diverse acties in gang gezet, waarover de Tweede Kamer via het programma ‘Aanpak regeldruk’ apart wordt geïnformeerd. Het betreft met name:

- het wetsvoorstel beperking administratieve lasten met verplichting gebruik i-standaarden per uitvoeringsvariant (2018);
- de VNG stimuleert gemeenten om met aanbieders de afspraak te maken de afgesproken uniforme set outcome indicatoren te gebruiken en aanbieders deze te laten insturen naar het CBS.

3. Een gezonde arbeidsmarkt

Voor kwalitatief goede jeugdhulp en jeugdbescherming zijn voldoende, goed opgeleide en gemotiveerde professionals nodig. VWS en JenV voeren daarom samen met de VNG, branche- en cliëntenorganisaties, FCB, beroepsverenigingen, vakbonden en opleidingsinstituten (vertegenwoordigd door de MBO Raad, VSNU, VH en NRTO) een arbeidsmarktverkenning uit naar:

- analyse van knelpunten;
- aangrijpingspunten voor verbetering en best practices;
- ontwikkelen van toekomstscenario's.

Zodra de resultaten van de verkenning beschikbaar zijn (najaar 2018), zullen we samen met voornoemde partners de nodige acties in gang zetten, mede ter invulling van de VWS-brede Arbeidsmarktagenda 2023.

²⁹ In dit Bestuursakkoord (2018-2022; www.mboaraad.nl/publicaties/bestuursakkoord-ocw-mbo-raad-2018-2022-trots-vertrouwen-en-lef) is afgesproken dat iedere mbo-school kwaliteitsafspraken maakt gericht op drie landelijke thema's: jongeren in een kwetsbare positie, gelijke kansen in het onderwijs en onderwijs dat voorbereidt op de toekomst. Met dat laatste thema wordt ook stevig ingezet op het ontwikkelen en versterken van de praktijkcomponent in de opleidingen.

³⁰ O.a. vaardigheden gericht op samenwerken, weten waar je eigen grenzen liggen en wanneer je ander expertise moet inschakelen van o.a. het sociale domein en scholen.

Planning

Wie?	Wat?	Wanneer?
Nieuw op te richten samenwerkings platform "Vakmanschap Jeugdprofessionals"	Jeugdprofessionals ondersteunen in hun vakmanschap door: a) Realiseren en uitvoeren nieuw actieplan "Vakmanschap Jeugdprofessionals" b) Een blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum (inclusief bij- en nascholing en training on the job)	Eind 2018-2021
VWS, JenV/VNG, branches	Programma Aanpak regeldruk	2018 -2021
VWS en JenV	Arbeidsmarktverkenning jeugdhulp/jb Afspraken en acties met veldpartijen	september 2018 november 2018

Jeugdhulp Dichtbij het kind

Wat willen we bereiken?

Sinds 2015 bundelen gemeenten, jeugdhulpaanbieders en het Rijk de krachten om een belangrijke maatschappelijke transformatie te realiseren: de jeugdhulp dichtbij de leefwereld van het kind en het gezin brengen. Gemeenten en aanbieders hebben de ambitie en verantwoordelijkheid om zorg voor kinderen en gezinnen integraal, op maat en dichtbij het gezin te organiseren. De afgelopen jaren zijn mooie stappen gezet in het realiseren van deze ambitie, maar is ook het besef gegroeid dat er nog het nodige werk is te verzetten om daadwerkelijk voor elke jeugdige in Nederland de best passende zorg en ondersteuning te organiseren.

Gemeenten, branches en Rijk slaan de handen ineen om te bereiken:

- In 2018 heeft elke regio sluitende afspraken over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden, inclusief de beschikbaarheid van een regionaal expertteam (2018) en regionale leertafels (2019).*
- In 2018 is duidelijk welke (hoog) specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is. Dit op basis van de landelijke raamovereenkomsten voor specialistische jeugdhulp en Wmo (zintuiglijk gehandicapten) van de VNG, het Rijk koopt dus niet landelijk in. Daarbij wordt meegenomen welk aanbod moet worden ontwikkeld.*
- In 2021 is ambulante specialistische zorgaanbod toegenomen en hoogspecialistisch intramuraal zorgaanbod in zorgvuldige onderlinge afstemming afgenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald.*
- In 2020 is sprake van professioneel (collectief) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.*
- In 2020 geen vermijdbare administratieve lasten bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt.*

Wat leert de Evaluatie Jeugdwet?

Volgens de evaluatie van de Jeugdwet is er nog geen sprake van een verminderd beroep op

gespecialiseerde hulp. Daarbij is aandacht nodig voor de borging van weinig voorkomende expertise en specialistisch aanbod. Gezamenlijke inkoop door gemeenten is een antwoord op de zorgen dat deze voorzieningen door beslissingen van individuele gemeenten niet meer worden ingekocht en daarmee onder druk komen te staan, waardoor ze niet meer beschikbaar zullen zijn voor de kinderen en jongeren die ze hard nodig hebben.

Ook geeft de evaluatie aan dat het goed zou zijn als gemeenten en zorgaanbieders met elkaar komen tot een voor hen bruikbare registratie van wachttijden en wachtlijsten. Bij hen ligt vervolgens de uitdaging om dan ook met die informatie aan de slag te gaan, zodat die bijdraagt aan een lerend systeem.

Volgens de evaluatie is er op dit moment daarbij sprake van grote diversiteit aan verantwoordingsinstrumenten. Die diversiteit is volgens aanbieders van jeugdhulp een belemmering. Allereerst leidt het tot extra administratieve druk bij aanbieders. Het andere nadeel is dat prestaties tussen gemeenten onvergelykbaar worden, waardoor gemeenten een mogelijkheid van onderlinge reflectie wordt ontnomen.

Wat leert de rapportage van de TAJ?

Volgens de TAJ is de impact van de transformatie de komende jaren groot voor veel partijen. Niet in de laatste plaats op aanbieders van specialistische jeugdhulp, gelet op de ombouw van intramurale voorzieningen naar andere vormen van zorg. Het is van belang dat partijen het ombouwproces zorgvuldig en in onderlinge afstemming vormgeven. Met aandacht voor de uiteenlopende vragen en behoeften van jeugdigen met de zorg dat de beschikbaarheid van essentiële functies in de jeugdhulp continu geborgd blijft. De TAJ deed in de Jaarrapportage 2017 aanbevelingen om de randvoorwaarden te creëren voor de transformatie. Die aanbevelingen kwamen voort uit de constatering dat er een aantal hardnekkige knelpunten zijn die aangepakt moeten worden. De TAJ constateert nu dat veel van de op deze problematiek gerichte aanbevelingen hebben geleid tot (landelijke) acties in 2017. De effecten van deze inspanningen zijn nog onvoldoende zichtbaar en een aantal knelpunten zijn beperkt of nog niet opgelost.

De TAJ is van oordeel dat alle betrokken partijen stappen moeten zetten om het stelsel in de gewenste richting door te ontwikkelen en een lerende omgeving te creëren. Op de verschillende niveaus is voor de komende jaren een uitgelijnde ontwikkelagenda nodig met duidelijke – gemeenschappelijk gedragen – doelstellingen waarin veranderingen stapsgewijs en geprioriteerd worden doorgevoerd. De inhoud van de vernieuwingsagenda dient te komen van cliënten, professionals, aanbieders en gemeenten gezamenlijk, zodat er een gedragen inhoudelijke uitwerking komt van het begrip passende zorg.

Wat gaan we doen?

1. Regionale aanpak wachtlijsten en wachttijden

Dit gaan we realiseren door:

- a. Sluitende afspraken in elke regio over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden.
- b. Een sociale kaart in elke regio, zodat ouders en verwijzers op eenvoudige wijze per regio weten waar welk aanbod is. Elke regio houdt deze kaart actueel.
- c. Een expertteam in elke regio om te zorgen dat ieder kind de zorg krijgt die nodig is.
- d. Elke regio heeft afspraken rond doorzettingsmacht.
- e. Elke regio heeft een leertafel waar breed geleerd wordt van casuïstiek die geleid heeft tot inzet van weinig voorkomende specialistische jeugdhulp

2. In 2018 is duidelijk welke (hoog) specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is

Dit gaan we realiseren door:

- a. In 2018 verduidelijken gemeenten op basis van de landelijke raamovereenkomsten voor specialistische jeugdhulp en Wmo (zintuiglijk gehandicapten) van de VNG welke zorg landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is.
- b. Voor hoogcomplexe zorg die landelijk wordt ingekocht komt er een landelijke tafel waar goede voorbeelden van expertteams gedeeld kunnen worden en complexe casuïstiek besproken.

3. In 2021 is weinig voorkomend specialistisch intramuraal zorgaanbod gedaald, en ambulant specialistisch aanbod toegenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald

Dit gaan we realiseren door:

- a. Een transformatiebudget (totaal € 108 mln, periode 2018 t/m 2020); om voor een bijdrage in aanmerking te komen worden 'Regionale deals Jeugd' gesloten. Daartoe stellen jeugdregio's in 2018 een driejarig transformatieplan op. Een transformatieplan ziet op doelen van het programma zorg voor jeugd, met in ieder geval aandacht voor een zorgvuldige en meetbare verschuiving van (hoogspecialistisch) intramuraal zorgaanbod naar meer ambulant specialistisch aanbod in combinatie met gezinsgerichte verblijf. De transformatieplannen betrekken, indien het regionale vraagstuk daarom vraagt, ook aanpalende domeinen, zoals 18-/18+ en jeugdhulp & onderwijs. Verdere informatie over de uitwerking en verdeling van het transformatiebudget volgt in de septembercirculaire 2018.
- b. Als onderdeel van de 'Regionale deals Jeugd' komen regio's tot een meerjarige, gepubliceerde aanpak gericht op transformatie en vernieuwing.
- c. Belangrijk aandachtspunt binnen de 'Regionale deals Jeugd' is de wijze waarop wordt toegewerkt naar meerjarige inkoopcontracten in elke regio gericht op transformatie en vernieuwing, consequent vertaald in één van de drie uitvoeringsvarianten van het programma Informatievoorziening Sociaal Domein.
- d. Inzet van een nieuw Ondersteuningsprogramma Zorg voor de Jeugd (OZJ). Het OZJ is een dynamisch programma dat eind 2018 moet zijn ingericht (zie Hdst. 9 voor taken).

(Boven-) regionale samenwerking

De Jeugdwet vraagt voor bepaalde taken bovenregionale samenwerking. Vanuit de historie van centrale financiering is in het verleden een verkokerd zorglandschap ontstaan met een brede landelijke spreiding. Deze brede spreiding zien we zowel bij het reguliere aanbod als bij de specialistische functies. Voor gemeenten en aanbieders is deze spreiding niet optimaal. Voor de echt specialistische functies is een grotere bovenregionale spreiding ook in de toekomst onvermijdelijk. Daar zullen gemeenten zich toe moeten verhouden op regionale of zelfs bovenregionale schaal - afhankelijk van de grootte van de regio. Voor het reguliere aanbod is deze spreiding niet noodzakelijk. Hier is schaalverkleining gewenst en een beweging naar de regio's toe.

Hoewel er diverse veelbelovende ontwikkelingen zijn, bijvoorbeeld rond het 24-uurs statement Zorglandschap, hebben nog niet alle gemeenten hun opdrachtgeverschap afdoende gericht op de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor beschikbaarheid van noodzakelijke specialistische zorg. Bepaalde aanbieders zien zichzelf eerder als landelijk specialistisch, terwijl er veel op regionaal niveau mogelijk is.

De verantwoordelijkheid voor een beter geordend zorglandschap, dichter naar het kind en het gezin, zou dus meer bij het collectief van gemeenten en de regio's moeten liggen.

4. In 2020 is sprake van professioneel (collectief) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.

Dit gaan we realiseren door:

- a. Vangnetafspraken en afspraken over early warning rond continuïteit van zorg en gecontroleerde afbouw van intramurale hoog specialistische hulp in elke regio.
- b. De Jeugdwet vraagt voor bepaalde taken bovenregionale samenwerking. De huidige 42 regio's zijn uitkomst van een door gemeenten gekozen proces. Gemeenten en aanbieders zijn gebaat bij rust en orde rond regionale samenwerking. De huidige regio's behouden daarom eenzelfde samenstelling en werken efficiënt samen binnen regio's en bovenregionaal.
- c. Als één van de regio's desintegreert, vindt eerst een gesprek plaats vanuit het OZJ of leden van de VNG-commissie Jeugd. Als ondanks de inspanningen van alle betrokken partijen de samenwerking in een regio stopt, zal het kabinet in overleg gaan met de betreffende gemeenten. In het uiterste geval kunnen gemeenten bij algemene maatregel van bestuur tot samenwerking worden verplicht. Een wetsvoorstel daartoe is bij de Tweede Kamer ingediend (Kamerstukken II 2017/18, 34 857, nrs. 1-3.e.v.).
- In aanloop richting het OZJ zal de TAJ in aangepaste vorm worden verlengd tot 1 januari 2019. Daarbij kunnen aanbieders tot 1 januari 2019 aanvragen indienen voor tijdelijke liquiditeitssteun. Ook het programma Zorglandschap zal tot dat moment worden verlengd.
- In 2019-2021 is het OZJ operationeel. Vervolgens kan worden bezien welke ondersteuning nog gewenst is. Het OZJ is gericht op gemeenten en aanbieders (GI's en jeugdhulp).

5. In 2020 geen vermijdbare administratieve lasten bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt.

Dit gaan we realiseren door:

- a. Gemeenten (raadsleden) krijgen na de verkiezingen een standaardrapport over de stand van jeugdhulp in hun gemeente en regio met vindplaatsen voor meer informatie. Dit moet meer feitengedreven politiek stimuleren (mei 2018).
- b. Een ministeriële regeling op te stellen die gebruik van standaardberichten verplicht, nadat het wetsvoorstel dat de bevoegdheid voor zo'n regeling bevat (Kamerstukken II 2017/18, 34 857, nrs. 1-3 e.v.) in werking zal zijn getreden (gestreefd wordt naar inwerkingtreding op 1 januari 2019).
- c. Voorzetting van het programma Informatievoorziening Sociaal Domein (ISD) danwel een rol voor het OZJ bij het aanspreken van gemeenten op het niet consequent uitvoeren van uitvoeringsvarianten met standaardberichten. Op basis van convenant aanbieders-gemeenten ondersteuning voor dit traject, van twee jaar (2018- 2020).
- d. ISD danwel het OZJ monitort de mate van consequent gebruik uitvoeringsvarianten en het gebruik van standaardberichten (2018-2020).
- e. Een landelijke set outcomecriteria in werking te laten treden, en te regelen dat de scores op die criteria bij het CBS kunnen worden aangeleverd.

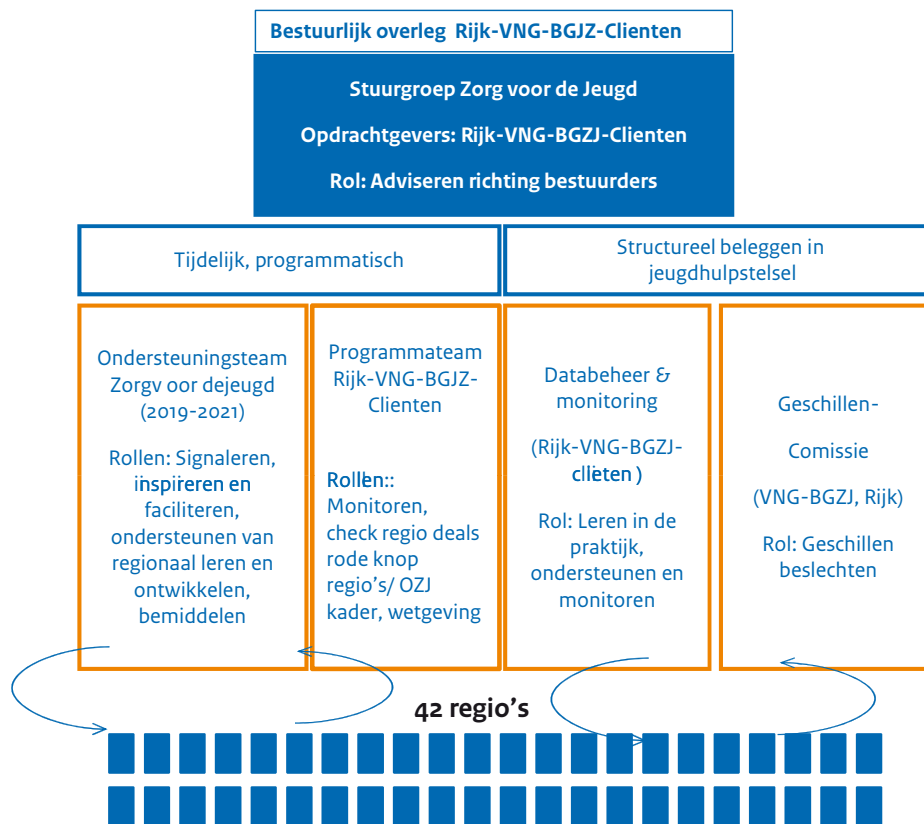
Organisatie

Uitvoering van het programma

Gemeenten hebben in de Jeugdwet een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij werken samen in de 42 jeugdhulpregio's. Gemeenten werken daarbij samen met lokale/regionale zorgaanbieders, professionals en cliëntenorganisaties. De actielijnen van het programma vragen vooral inspanningen in de regio's. De aansturing van het programma is ondersteunend aan het proces in de regio's en daarmee ook passend bij deze verantwoordelijkheidsverdeling en het partnerschap van rijk, gemeenten, cliëntorganisaties en aanbieders. We willen met elkaar zicht krijgen op de voortgang van de uitvoering van het programma, elkaar ondersteunen en van elkaar leren.

De bewindslieden van VWS en voor Rechtsbescherming, de VNG, de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) en de landelijke cliëntenorganisaties voeren het programma in **partnerschap** uit. Zij bespreken de voortgang van het programma periodiek in bestuurlijk overleg en zoeken indien nodig samen oplossingen voor knelpunten die zich voordoen bij de uitvoering van het programma.

De **Stuurgroep Zorg voor de Jeugd** (cliënten, gemeenten, branches en het Rijk neemt een gezagvolle positie in ten aanzien van het landelijk programmteam Zorg voor de Jeugd (LPZJ) en het landelijk ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ). Het programmteam en het OZJ ressorteren onder de stuurgroep als een meerjarige ondersteuningsstructuur. De stuurgroep neemt een bredere positie in dan sec sturing op het programmteam en het OZJ.

De stuurgroep kan (tijdelijke) opdrachten, projecten of programma's inzetten om te adviseren over uiteenlopende onderwerpen, zoals:

- ontwikkeling vastgoed
- jeugdhulpplicht
- liquiditeitspositie aanbieders
- kostendekkende tarieven
- effecten van aanbesteden op het zorglandschap jeugdhulp
- mate van integratie jeugdhulp en jb/jr

De stuurgroep geeft periodiek opdracht aan onafhankelijke partijen om onderzoek te laten verrichten naar thema's, zoals bijvoorbeeld vastgoed en de invulling van de zorgplicht. De stuurgroep kan op basis van de onderzoeksuitkomsten opdrachten uitzetten bij het OZJ en de stelselverantwoordelijke informeren.

Onder verantwoordelijkheid van de stuurgroep wordt een **Landelijk Programmteam Zorg voor de Jeugd (LPZJ)** ingericht om de uitvoering van het programma te coördineren. Dit team bestaat uit medewerkers vanuit VNG, branches, cliënten en het Rijk. Het programmteam heeft als opdracht de voortgang te volgen. Het team ontvangt signalen van het OZJ en kan ook signalen uit het land neerleggen bij het OZJ. Het programmteam heeft als taak om –waar nodig interdepartementaal- knelpunten aan te pakken die op lokaal/regionaal niveau of met ondersteuning vanuit het OZJ en de VNG-commissie Jeugd niet kunnen worden opgelost (hiervoor wordt gewerkt met een rode knop). Daarnaast voert dit team een toets uit op de zogenoemde 'regiodeals' die gekoppeld zijn aan het transformatiebudget.

Bij de uitvoering van de actielijnen wordt de voor de uitvoering **relevante partijen betrokken** en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van **bestaande overlegstructuren**. Voorbeelden hiervan zijn het actieplan pleegzorg, implementeren van de afspraken van de JongvolwassenTop en de aanpak thuiszitters waarbij vaak al in werkgroepen of tafels wordt samengewerkt met vertegenwoordigers van gemeenten, aanbieders, onderwijsorganisaties, professionals, cliënten en het Rijk.

Het **Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)** heeft op hoofdlijnen de volgende taken, met ruimte om in te kunnen spelen op de actuele ontwikkelingen:

- ondersteunen in lerend ontwikkelen, met gebruikmaking van de ontwikkelcirkel
- regio's ondersteunen bij het uitvoeren van de regiodeals;
- gemeenten ondersteunen en adviseren bij de transformatie en inkoop van (hoog)specialistische jeugdhulp gericht op verschillende groepen van cliënten (kortdurend, curatief, chronisch, gezinsproblematiek, enkelvoudig, trauma, mensenhandel met hun eigen specifieke zorgvragen en hierbij passend aanbod);
- regionale plannen verbinden, zodat sprake is van samen al doende leren op het terrein van wachtlijsten, transformatie en inkoop van (hoog)specialistische jeugdhulp;
- voorbeelden van regionale aanpak rond wachtlijsten, transformatie en inkoop van gespecialiseerde hulp ontsluiten die bewezen effectief zijn;
- gemeenten adviseren rond bovenregionale afstemming;
- bemiddelen tussen gemeenten en aanbieders die er onderling niet uitkomen;
- gericht adviseren over continuïteit van zorg en handelingsperspectieven bij discontinuïteit;
- monitoren en signaleren.

Bij de opbouw van het OZJ wordt bekeken in hoeverre het mogelijk is andere ondersteuningsstructuren te integreren.

Escalatieladder: Als samenwerking of stimuleren geen soelaas biedt, vindt eerst een gesprek plaats vanuit het OZJ of de stuurgroep. Als de inspanningen van betrokken partijen niet voor alle partijen het gewenste resultaat bieden, kan geschilbeslechting nodig zijn. Indien geschilbeslechting niet afdoende is, zal het kabinet in overleg gaan met de betreffende gemeenten. Vervolgens kan het Rijk – in het uiterste geval – interbestuurlijk toezicht overwegen.

Gezien het bovenstaande wordt een **geschillencommissie** ingericht door gemeenten en aanbieders op basis van zelfregulering. In eerste instantie heeft de commissie tot taak om geschillen tussen gemeenten en aanbieders te beslechten. Bij de inrichting van de geschillencommissie wordt gekeken naar de samenhang met geschilstructuren in aanpalende domeinen.

De programmastructuur, inclusief de precieze invulling en exacte positionering van de geschillencommissie, wordt de komende maanden nader uitgewerkt en ingericht. Het programmateam en de stuurgroep zullen in juni van dit jaar starten. Het OZJ en de geschillencommissie worden in de loop van het jaar opgebouwd waarbij tegelijkertijd de werkzaamheden van de TAJ en het lopende programma Zorglandschap worden afgebouwd en omgezet. Streven is dat het OZJ op 1 januari 2019 volledig operationeel is.

De landelijke opgave waar we voor staan is realisatie van passende, verantwoorde, effectieve jeugdhulp in een lerend gedecentraliseerd stelsel. De transformatieopgave vraagt om tijdelijke en passende maatregelen die bijdragen aan dit doel en een aantal structurele maatregelen die in een gedecentraliseerd stelsel aanwezig dienen te zijn. Dit alles speelt zich af binnen een zich veranderend speelveld. Hierbij past een leerproces.

Mede gezien het belang van dit leerproces zullen we in 2018 de **website zorgvoorjeugd** ontwikkelen. Op de website zullen we communiceren over de voortgang en de resultaten van het programma. Goede voorbeelden worden gedeeld op de jaarlijkse “**Voor de Jeugddag**”.

Voortgang en resultaten

De minister van VWS en de minister voor Rechtsbescherming informeren de Tweede Kamer twee maal per jaar over de voortgang van de acties en resultaten van het programma. Dat gebeurt in het voorjaar (mei) en in het najaar (november) op basis van actuele CBS-cijfers en beschikbare nadere onderzoeken. Beschikbare onderzoeken worden als bijlage bij die periodieke rapportages gevoegd, zodat de Kamer deze in samenhang kan beoordelen. Bij de monitoring volgen we de Interbestuurlijke Spelregels en de afspraken zoals die zijn gemaakt voor het terugdringen van monitorlasten. Bij deze periodieke rapportages maken we gebruik van ondermeer de volgende bronnen:

A. Cliënttevredenheid

In de eerste plaats gaan we jongeren en gezinnen zelf vragen of zij zich merkbaar beter ondersteund voelen. Dit gaan we zowel vragen aan jongeren en gezinnen die jeugdhulp ontvangen als die geen jeugdhulp ontvangen. We bezien nog hoe we dat het best kunnen doen, bijvoorbeeld door een landelijke enquête, maar ook door ‘verhalen’ bij kinderen, jongeren en ouders op te halen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij lopende enquêtes, zoals het cliëntvervals-onderzoek Jeugd en Wmo en de in ontwikkeling zijnde outcome monitor sociaal domein.

Cliënttevredenheid en landelijke outcomecriteria

Cliënttevredenheid geeft een indicatie of gezinnen zich goed ondersteund voelen. Gemeenten en jeugdhulpaanbieders registreren cliënttevredenheid op uiteenlopende wijzen als onderdeel van hun kwaliteitssystemen. VNG en de branches van jeugdhulpaanbieders hebben in 2016 met steun van het NJi, landelijke outcomecriteria ontwikkeld. Deze criteria zijn een combinatie van objectieve (uitval en herhaald beroep) en subjectieve criteria (tevredenheid over geboden hulp, of men verder kan zonder hulp). Een algemene maatregel van bestuur (Amvb) is in voorbereiding om het CBS de mogelijkheid te bieden de scores op deze criteria tweemaal per jaar bij jeugdhulpaanbieders uit te vragen.

B. Landelijke indicatoren

We volgen de inzet van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering met de CBS Beleidsinformatie en andere beschikbare monitors, datasets en infrastructures zoals die ook zijn opgenomen in de monitor sociaal domein. We volgen daarbij de Interbestuurlijke Spelregels en de afspraken zoals die zijn gemaakt voor het terugdringen van monitorlasten. We zijn tevreden als een aantal belangrijke indicatoren de goede kant uit gaat, zoals de cijfers over cliënttevredenheid, aantal kinderen dat zonder hulp verder kan, toename aantal kinderen in pleegzorg of gezinsgerichte opvang, toename verlengde pleegzorg, en afname aantal thuiszitters, afname aantal kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel, afname kinderen in gesloten jeugdhulp of aantal kinderen dat wordt gesepareerd.

We maken gebruik van landelijke indicatoren die veelal regionaal uitgesplitst zullen worden, zoals:

- CBS-cijfers jeugdhulp
- aantal kinderen in hulp bij wijkteam (CBS)
- aantal kinderen doorverwezen door huisarts (CBS)
- aantal kinderen in pleegzorg (CBS)
- aantal kinderen met verlengde pleegzorg (CBS)
- aantal kinderen in gezinsgerichte opvang (CBS)
- aantal kinderen gesloten geplaatst (CBS)
- aantal kinderen dat jeugdhulp/zorg ontvangt en onderwijs volgt (CBS)
- aantal en duur jeugdbeschermingsmaatregelen (CBS)

C. (Proces-)monitoren regionale afspraken, zoals:

- wat je van een lokaal team mag verwachten
- inkoop van specialistische jeugdhulp
- transparante wachttijden
- consequente toepassing van landelijke uitvoeringsvarianten voor inkoop, verantwoording en berichtenverkeer om de bureaucratie terug te dringen
- inzet van (bovenregionale) expertteams

D. (Via nader onderzoek brengen we de opbrengsten in beeld van ondermeer:

- samenwerking jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg met betrekking tot laagdrempelige opvoedondersteuning
- kleinschalige, gezinsgerichte opvang
- kwetsbare jongeren begeleiden met integrale toekomstplannen
- afstemming vrijwillig en gedwongen kader
- afstemming jeugdhulp en publieke gezondheidszorg
- aantal kinderen in separatie

Financiën

Op 14 februari 2018 hebben het Rijk en de VNG met de ondertekening van het Interbestuurlijk Programma (IBP) afspraken gemaakt over de door gemeenten ervaren tekorten in het sociaal domein. Geconstateerd is dat het gemeentefonds zich de komende jaren heel positief ontwikkelt. In de maartcirculaire 2018 welke onlangs door het ministerie van BZK is gepubliceerd, is inzichtelijk gemaakt hoe veel hoger het accres de komende jaren is, en wat dit voor iedere gemeente betekent.³¹ Daarnaast is afgesproken om een tijdelijke voorziening te treffen voor gemeenten die geconfronteerd worden met een stapeling van tekorten bij de uitvoering van de taken in het sociaal domein. De omvang van de voorziening is € 200 miljoen. De voorziening wordt gevuld met € 100 miljoen in 2018 vanuit de VWS-begroting en € 100 miljoen in 2018 uit de algemene uitkering. De verdeling van de middelen over de gemeenten wordt aangeleverd door de VNG. Onder voorbehoud van instemming tijdens de Algemene ledenvergadering (ALV) in juni door de leden van de VNG worden de middelen voor de voorziening apart gezet binnen het gemeentefonds in een decentralisatie-uitkering. Als er middelen overblijven in de decentralisatie-uitkering dan vloeien deze middelen naar de algemene uitkering. Ook is een procesafspraken gemaakt over de overgang van de middelen jeugd naar de algemene uitkering. Afgesproken is daarnaast om een onderzoek uit te voeren naar de verschillen tussen de uitgaven van gemeenten, de bestemming daarvan en de verdeling. Dit onderzoek zal worden meegenomen in het lopende onderzoekstraject naar de verdeelmodellen in het sociaal domein van het ministerie van BZK.

Ten behoeve van het programma Zorg voor Jeugd is in het Regeerakkoord daarnaast drie maal achttien miljoen euro gereserveerd voor een Transformatiefonds. Samen met de middelen die gemeenten hier voor vrij hebben gemaakt is er in totaal € 108 miljoen beschikbaar om de transformatie van de jeugdhulp in de komende jaren een impuls te geven. De invulling van het Transformatiefonds vindt plaats in overleg met gemeenten en de jeugdsector. Ten behoeve van de taken en werkzaamheden van de aanpak en het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd dat vanaf 2019 voor drie jaar wordt ingesteld, is jaarlijks € 5 miljoen gereserveerd op de VWS-begroting.

Tabel 1 Overzicht financiën gemeenten in programma Zorg voor de Jeugd

	2018	2019	2020	Structureel
Voorziening voor tekorten Sociaal Domein*	€ 200 miljoen	-	-	-
Transformatiefonds**	€ 36 miljoen	€ 36 miljoen	€ 36 miljoen	-
Ondersteuning zorg voor jeugd***	-	€ 5 miljoen	€ 5 miljoen	-

*Deze voorziening wordt gevuld met € 100 miljoen vanuit de VWS-begroting en € 100 miljoen vanuit gemeenten (via de Algemene Uitkering)

**Het transformatiefonds wordt 50/50 gefinancierd door VWS en gemeenten.

***Ook in 2021 is € 5 mln. gereserveerd voor ondersteuning zorg voor jeugd.

31 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/circulaires/2018/03/20/maartcirculaire-gemeentefonds-2018>

Dit is gezamenlijke uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

in partnerschap met

Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG)
Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)
Landelijke Cliëntenorganisaties

www.rijksoverheid.nl

april 2018